

Linjiila Iisaa mo Lukka winndi

Ko saabii dewtere nde winndaa

¹ Yim6e heew6e pilake fillitaade kulle tabitinde hakkunde meeden.

² Be mbinndii ko seedi6e gilla fuddoode 6een kaalani en. Seedi6e 6een ngonni halfinaa6e faa anndina konngol ngool.

³ Tawfilus teddu6o, mi taykake kulle deen fuu faa woodi gilla arande, mi tawii na hawrani kam miin du faa mi winndane, mi fiirtane dum faa laa6a no dum wadiri,

⁴ faa ke6aa tannyoral jannde nde njannginadaa ndeen wo goonga.

No Jibiriilu sapporii rimeede Yaayaa lootoowo lootagal batisima

⁵ Wakkati jamaanu Hirudus, kaananke Yahuudiya, na woodi almaami gomma bi'eteedo Jakariyaa. Imo jeyaa e waaldeere Abiya, 6ii Haaruuna. Dee Jakariyaa du wo yuwdi Haaruuna, innde muudum wo Elisabet.

⁶ Be dido fuu 6e fonnditii6e to Laamdo. I6e njokki jamirooje Joomiraado e sariyaaaji muudum fuu. Feloore fuu walaa e ma66e.

⁷ Be ke6aay 6iddo, sabo Elisabet wo dimaro. Be dido fuu 6e naywii du.

⁸ Nyannde gomma, Jakariyaa ina golla golle muudum yottinde sadakaaji yeeso Laamdo, sabo wakkati oon wo waaldeere makko jeyti gollal ngaal.

⁹ Ley al'aada almaami'en i6e mboownoo wafude cumnal. Wo nii Jakariyaa subiraa faa naata nokkuure seniinde wonnde ley suudu dewal mawndu, de ura toon ure.

¹⁰ Jamaa oon fuu darii yaasin ina wada du'aare wakkati mo ure deen mbuletee.

¹¹ Wakkati oon maleyka Joomiraado 6angani mo, ina darii gere nyaamo nokkuure urirde ndeen.

¹² Nde Jakariyaa yi'unoo maleyka oon ndeen, nesim tayi, kulol nanngi dum.

¹³ Maleyka oon wi'i mo:

—Jakariyaa taa hulu, sabo du'aare maa jaabaama. Deeka Elisabet rimante bid6o gorko, inndiraa dum Yaayaa.

¹⁴ Bid6o oon waddante seyo manngo, heew6e ceyorto rimeede makko,

¹⁵ sabo o laatoto teddu6o yeeso Joomiraado. O yarataa doro, o yarataa huunde fuu ko sulinta. O heewan Ruuhu Ceniido gilla e ley reedu inniiko.

¹⁶ O wartiran 6i66e Israa'iila heew6e to Laamdo Joomiraado mu66en.

¹⁷ O artoto Joomiraado warde, o wonda e ruuhu e baawde de annabi Iliyaasa he6unoo, faa o wartira berde baabiraa6e to 6i66e mu66en, faa o wartira salii6e du e hakkillooji dartii6e, faa moyyinana yim6e segilani6e garol Joomiraado.

¹⁸ Jakariyaa yami maleyka oon, wi'i:

—Noy paamirammi dum wo goonga? Sabo miin mi naywii, deekam oon du wadi duubi.

¹⁹ Maleyka oon jaabii mo, wi'i:

—Miin woni Jibiriilu dakkii6o Laamdo, mi nu-laado to maada faa mi haalane kabaaru lobbo o.

²⁰ Ndelle joonin a muumɗan. A haalataa si wanaa wakkati mo dum tabiti, sabo a goondinaay haala am. Haala am ka tabitowan nde wakkati majjum wari.

²¹ Tawi yimɓe been ina kedii Jakariyaa, ina haaynii dum'en ko o ɓooyi ley suudu dewal mawndu duum.

²² Nde o wurtinoo ndeen, o hunngii haaldude e maɓɓe. Be paami won ko o hollaa ley suudu dewal mawndu nduun. Imo haalda e maɓɓe muum-mumre, o heddi o waawaa haalde.

²³ Nde balde golle makko tilinoo ndeen, o hooti suudu makko.

²⁴ Caggal balde deen, Elisabet deekiiko oon hooyi reedu, dammbii haddi lebbi joy, ina wi'a:

²⁵ —Dum woni ko Joomiraado waɗani kam. O taykake kam, o ittanii kam dukkuru hakkunde yimɓe.

No maleyka sapporii rimeede Iisaa

²⁶ Ley lewru Elisabet jeegaɓurdu nduun, Laamɗo nuli maleyka Jibiriilu e wuro wi'eteengo Nasaraatu ley leydi Galili,

²⁷ to surbaajo mo taan Daawda bi'eteedo Yu-usufi haɓɓani. Surbaajo oon ina wi'ee Mariyama.

²⁸ Maleyka oon naati ɗo Mariyama woni doon, wi'i dum:

—Aan e jam, keɓudo moyyere Joomiraado. Joomiraado ina wondi e maada.

²⁹ Haala kaan wemmbi Mariyama sanne, ina miiloo dume jowtaango ngo fiirtata.

³⁰ De maleyka oon wi'i mo:

—Taa hulu, Mariyama! Sabo a hebii moyyere yuurunde e Laamɗo,

³¹ a hooyan reedu, ndimaa biɗɗo gorko, inndiraa ɗum Iisaa.

³² Biɗɗo oon laatoto tedduɗo, o noddirte Bii Laamɗo Toowɗo. Laamɗo Joomiraawo hokkan mo laamu maamiiko Daawda.

³³ O laamoto yuwdi Yaakuuba faa abada, laamu makko walaa timmoode.

³⁴ Mariyama wi'i maleyka oon:

—Noy ɗum laatortoo, sabo mi anndaa gorko?

³⁵ Maleyka oon jaabii mo, wi'i:

—Ruuhu Ceniɗo jippoto e maada, baawɗe Laamɗo Toowɗo cuddete.

Saabe ɗuum, biɗɗo mo ndimataa oon inndirte Ceniɗo, Bii Laamɗo.

³⁶ Ndaar, sakiike maa Elisabet du hooyii reedu ley nayeewu muudum, o riman biɗɗo gorko. Imo wi'enoo wo o dimaro, de joonin kaa imo wondi e reedu lewru jeegaɗurdu,

³⁷ sabo walaa fuu ko Laamɗo waawaa.

³⁸ Wakkati oon, Mariyama wi'i:

—Inani kam, miin kordoo Joomiraawo, ɗum laatoranoo kam no mbiirudaa ni.

Ndeen maleyka oon dilli to makko.

No Mariyama yaari to Elisabet

³⁹ E ley balde deen, Mariyama ummii, yehi law to wuro gomma wonngo ley baamle Yahuudiya.

⁴⁰ O naati suudu Jakariyaa, o jowti Elisabet.

⁴¹ Nde Elisabet nannoo jowtaango makko ndeen, biɗɗo gondo e reedu muudum oon dimmbii. Ndeen Elisabet hebbinaa Ruuhu Ceniɗo,

⁴² yeewnii e daande toownde, wi'i:

—A barkinaawo hakkunde rewɗe! Biɗɗo mo ndeedudaa o du wo barkinaawo!

⁴³ Miin, wo mi dume faa inna Joomiraado wari to am?

⁴⁴ Ndaar, nde jowtaango maa yottinoo nowru am ndeen, biddo gondo e reedu am oon dimmbo-rake kuyam.

⁴⁵ Barke woodanii ma, aan goondindo ko Joomiraado haalani maa duum tabitan.

Jimol Mariyama

⁴⁶ Mariyama wi'i:

—Yonki am ina mana Joomiraado!

⁴⁷ Bernde am ina heewi seyo e dow Laamdo Kisi-noowo kam,

⁴⁸ sabo o yurmake kam, miin, kordo makko leeyudo.

Gilla joonin jamaanuujii fuu noddiran kam barkinaado.

⁴⁹ Sabo Jom baawde wadani kam kulle mawde!

Innde muudum wo seniinde.

⁵⁰ Yurmeende muudum ina woni dow huloobe dum jamaanu dow jamaanu.

⁵¹ O gollii golleeji mawdi e semmbe junngo makko, o sankitii mawninkinii6e e anniyaaji mu66en.

⁵² O saamdinii kaanankoo6e e laamuujii mu66en, o toownii leeyube.

⁵³ O haarnirii yolbu6e kulle lobbe, o yoppii jom'en jawdi juude bole.

⁵⁴⁻⁵⁵ O wallii yim6e Israa'iila, maccube makko 6een,

sabo o yeggitaay ko o haaldunoo e maamiraabe meeden,
yurmaade Ibrahiima e yuwdi muudum faa abada.

⁵⁶ Mariyama waddi e Elisabet ko waɗata lebbi tati de yeccii suudu muuɗum.

Haala rimeede Yaayaa lootoowo lootagal batisima

⁵⁷ Wakkati ndimu Elisabet yottii, o rimi biɗɗo gorko.

⁵⁸ Hoddiibe makko e sakiraaɓe makko nani yurmeende mawnde nde Joomiraado waɗani mo ndeen, ceyodii e makko.

⁵⁹ Nde cukalel ngeel waɗunoo nyalaade jeetati ndeen, ɓe ngari taadude ngel.* Iɓe njidunoo inndirde ngel innde baabiigel Jakariyaa,

⁶⁰ ammaa inniigel jaɓaay, wi'i ngel inndiree Yaayaa.

⁶¹ Be mbi'i ɗum:

—Yimɓe maa fuu walaa inndiraado innde nde.

⁶² Be yami baabiigel e muummumre, noy yiɗi biyum oon inndiree.

⁶³ Jakariyaa yamani alluwal, winndi dow maggal: «Yaayaa woni innde maggel.» Be fuu ɗum haaynii ɓe.

⁶⁴ Wakkati oon pay, hunnduko Jakariyaa yoppaa, demngal mum haɓɓitaa, ina haala, ina yetta Laamɗo.

⁶⁵ Kulol nanngi hoddiibe makko ɓeen fuu. Katin du yimɓe ley baamle Yahuudiya fuu ina kaala kabaaruuji diin.

⁶⁶ Nanɓe ɗum ɓeen fuu ndesi ɗum e ley ɓerde muɓɓen, ina mbi'a: «Ndelle ɗume cukalel ngel laatoytoo?» Sabo ɓe nji'ii junngo Joomiraado ina woni dow maggel.

* **1:59** Al'aada Alhuudiyankooɓe, si suka rimaama, nyannde hokkaa innde fuu, ndeen taadete du.

Jimol Jakariyaa

⁶⁷ Jakariyaa, baaba cukalel ngeel, heewi Ruuhu Ceniido, haaldi annabaaku, wi'i:

⁶⁸ —Jettooje ngoodanii Joomiraado, Laamdo Israa'iila,

sabo warii walli yimbe muudum, rimdini dum'en.

⁶⁹ O waddanii en Kisinoowo jom semmbe yuudo e suudu Daawda, maccudo makko.

⁷⁰ Dum fuu dum laatorii hono no o haalirnoo e kundude annabaafe makko seniife gilla arande -

⁷¹ o wi'i o hisinan en e habdiife men, e juude waybe en fuu.

⁷² Nii o yottiniri yurmeende nde o aadaninoo maamiraafe men ndeen, o miccitake amaana makko ceniido,

⁷³ hunayeere nde o hunanii maammen Ibrahiima, o hokkan en

⁷⁴ danneede e juude waybe en faa ngolliranen mo rafi kulol,

⁷⁵ ndewen mo ley senaare e dartaare yeeso makko haddi nguurndam meeden fuu.

⁷⁶ Aan du cukalel, a noddirte annabaajo Laamdo Toowdo,

sabo a artoto Joomiraado warde faa moyyinanaa mo laabi makko,

⁷⁷ faa andinaa yimbe makko laawol kisindam ley ko o yaafotoo hakkeji muuben.

⁷⁸ Saabe Laamdo meeden wo keewdo yurmeende, Jayngol yuurungol dow ina wara to meeden,

⁷⁹ faa yaynana wonbe ley nimre e kulol maayde, de rewna koyde men dow laawol jam.

⁸⁰ Suka oon ina mawna, hakkillo muudum ina beydoo. O joodii ley ladde faa wakkati mo o ɓanginaa e Israa'iila.

2

Haala rimeede Iisaa Almasiihu (Matta 1.18-25)

¹ E ley balde deen, Agustus kaananke mawdo yamiri limgal wadee ley laamu Roma fuu.

² Kangal woni limgal arandeyal, kawrungal e laamu Kiriniyus goforneer leydi Siiriya.

³ Yimbe fuu njehi winndowaade, mono fuu e wuro muudum.

⁴ Yuusufi du dilli Nasaraatu ley leydi Galili, faa yaha wuro Daawda wi'eteengo Baytilaama ley leydi Yahuudiya, sabo e lenyol Daawda jaati o yuuri.

⁵ O yehi toon winndowaade, kanko e Mariyama kaɓɓanaado makko, deedudo.

⁶ E ley gonal maɓɓe toon, wakkati ndimu Mariyama yottii.

⁷ O rimi afo makko, o saawi dum e kaddule, o fukkini dum ley akalawal, sabo ɓe keɓaay nokku-ure ley jipporde ndeen.

⁸ Durooɓe ina ngoni ley seraaji diin, na ndooma dammuuli muɓɓen jemma.

⁹ Maleyka Joomiraado ɓangani ɓe, darja Joomiraado delkoowo filii ɓe. Kulol manngol nanngi ɓe.

¹⁰ De maleyka oon wi'i ɓe:

—Taa kulee! Sabo mido haalana on Kabaaru Lobbo laatantoodo yimbe fuu seyo manngo.

¹¹ Hannden on ndimanaama Kisinoowo ley wuro Daawda. Kanko woni Almasiihu, kanko woni Joomiraado.

¹² Inan maande majjum: on tawan cukalel keccel ina saawaa e kaddule, ina fukkinaa ley akalawal.

¹³ Wakkati gooto, maleyka'en heewbe yuuri dow kammu, tawti maleyka artiido oon, ina njetta Laamdo, ina mbi'a:

¹⁴ —Manngu woodanii Laamdo faa dow kammuuli,
dow leydi du jam woodanii yimbe be o horsini.

¹⁵ Nde maleyka'en been ceedunoo e maabe, de yeenti dow kammu ndeen, duroobe been ina mbi'undura:

—En njaha Baytilaama, ndaaren ko wadi, ko Joomiraado anndini en duum.

¹⁶ Be karii, be njehi, be tawi toon Mariyama e Yuusufi e cukalel keccel ngeel, ingel fukkinaa ley akalawal.

¹⁷ Nde be njiinoo ngel ndeen, be kaalti ko maleyka oon haalani be dow maggel duum.

¹⁸ Nanbe haala duroobe been fuu, haaynde nangi dum'en.

¹⁹ De Mariyama kaa ina resi dum fuu e berndem, ina miiloo dum.

²⁰ Duroobe been njeccii, ina teddina Laamdo, ina njetta dum saabe ko be nani e ko be nji'i fuu. Sabo dum fuu dum laatorake no maleyka oon wiirunoo be noon.

No Iisaa taadiraa e no battiniraa Joomiraado

21 Nde cukalel ngeel wadunoo nyalaade jee-tati ndeen, ngel taadaa,* ngel inndiraa Iisaa. Dum woni innde nde maleyka oon haalannoo Mariyama gilla reedaay ndeen.

22 Nde balde laaɓugol Mariyama yottinoo, hono no Tawreeta Muusaa yamiri, ɓe njaari suka oon Urusaliima faa ɓe kalfina mo Joomiraado.

23 Sabo wo hono noon winndiraa e Tawreeta Joomiraado:

«Biddo gorko afo fuu, Joomiraado jeyi.»†

24 Be ngadi du sadaka kirsamaari hono no Joomiraado yamiri ni: ɓiɓɓe buugaali didi naa nyaabe didi.

25 Gorko gomma ina wonnoo Urusaliima, ina wi'ee Simeyon. Ruuhu Ceniido ina woni e makko. O gorko dartiido, kuldo Laamdo, imo hedii wakkati mo gondi Israa'iila mooytete.

26 Ruuhu Ceniido anndinii mo o maayataa si o yi'aay Almasiihu Joomiraado.

27 Joonin Ruuhu nanni mo ley suudu dewal mawndu nduun wakkati mo saaraaɓe ɓeen ngaddi suka oon faa ngadana dum ko Tawreeta yamiri.

28 Simeyon jabi mo, mumbilii mo, ina yetta Laamdo, ina wi'a:

29 —Joonin Joomiraado, haala maada kaan tabitii.

Ada waawi hooyude maccudo maada e jam,

30 sabo mi yiirii gite am kisindam maada

31 dam cegilidaa yeeso yimɓe fuu.

* **2:21** Al'aada Alhuudiyankooɓe, si suka rimaama, nyannde hokkaa innde fuu, ndeen taadete du. † **2:23** Wurtagol 13.2, 12, 15, Limooje 18.15-16.

³² Dam woni annoora jaynanoowo lenyi adunaaru fuu,

annoora darjinoowo lenyol maa Israa'iila du.

³³ Ko haalaa dow makko duum, haaynii baabiko e inniiko.

³⁴ Simeyon barkini 6e, wi'i Mariyama, inniiko:

—Suka o warii faa laatoo sabaabu saamugol wo66e e ummagol wo66e ley Israa'iila. O laatoto maande nde yim6e calotoo.

³⁵ Hono nii o 6anginirta miilooji 6erde heew6e. Aan e hoore maa, mettorgal yuwan 6ernde maa hono kaafaahi.

³⁶ Annabaajo debbo bi'eteedo Anna ina doon kam du. Wo o 6ii Fanuwel, jeyaado e suudu Aser. O naywii sanne. O 6aŋaama e surbaaku makko, o wondi e goriiko duubi jeddi,

³⁷ de maayi. O heddii o walaa goriiwo. Joonin duubi makko ina ngada capande jeetati e nay. O dillataa suudu dewal mawndu nduun fey, imo rewra Joomiraado suumayeere e du'aare, jemma e nyalooma fuu.

³⁸ E wakkati oon pay, kanko du o wari, imo yetta Laamdo, imo haalana hedii6e garol dimdinoowo Urusaliima 6een fuu kabaaru suka oon.

³⁹ Nde 6e njottinnoo huunde fuu ko Tawreeta Joomiraado yamiri ndeen, 6e njeccii wuro ma66e Nasaraatu ley leydi Galili.

⁴⁰ Suka oon ina mawna, semmbe muudum e hakkillo mum ina 6eydoo. Moyyere Laamdo ina woni e makko.

Haala Iisaa e jannginoo6e ley suudu dewal mawndu

41 Hitaande fuu, saaraabe Iisaa ina njaha Urusaliima wakkati iidi Faltagol‡.

42 Nde Iisaa waɗunoo duuɓi sappo e diɗi ndeen, ɓe njehi Urusaliima no ɓe mboowri noon.

43 Nde iidi ndiin tilinoo ndeen, ɓe njecii ɓe kooti, ammaa Iisaa ɓiyiibe oon heddake Urusaliima, tawi ɓe paamaay.

44 Be cikii imo wondi e yaadiraaɓe maɓɓe ɓeen. Be njehi nyalooma kibɓuɗo, iɓe piloo mo hakkunde yimɓe maɓɓe e anndaabe maɓɓe.

45 Ammaa ɓe njiitaay mo, ɓe njecitii Urusaliima filowaade mo.

46 Balde tati gada ɗum, ɓe tawi mo ley suudu de wal mawndu. Imo joodii hakkunde jannginooɓe, imo hettindanii ɗum'en, imo yamtindoo ɗum'en.

47 Hettindaniibe mo ɓeen fuu kaaynaa hakkillo makko e jaabagol makko.

48 Nde saaraabe makko nji'unoo mo ndeen, haaynde nanngi ɗum'en. Inniiko wi'i mo:

—Binngel, ko saabii ngadudaa min ni? Inan, miin e baaba maa fuu, filagol ma haɓɓii min ko'e.

49 O jaabii ɓe, o wi'i:

—Ko waɗi oɗon piloono kam? Yalla on paamaay ina tilsi mi wona ley suudu Baaba am naa?

50 Ammaa ɓe paamaay haala ka o haalani ɓe kaan.

51 Caggal ɗuum, o jippodii e maɓɓe. Be koondi Nasaraatu, o dowtanii ɓe. Inniiko ina resi kulle deen fuu e ɓernde muuɗum.

‡ **2:41 Iidi Faltagol** wo miccinoori nyannde nde Laamɗo wurtini Israa'iila'en Misira. Indi miccina no maleyka faltorii suudu fuu ndu yiyam mooytaa e dammbugal muuɗum.

52 Iisaa ina mawna, hakkillo muuɗum ina ɓeydoo, Laamɗo e yimɓe ina korsini mo.

3

No Yaayaa waajorii

(Matta 3.1-12, Marku 1.1-8, Yuhanna 1.19-28)

1-2 Konngol Laamɗo warii to Yaayaa, ɓii Jakariyaa oon, ley ladde. Dum hawrii e hitaande sappo e joyaɓerde laamu Tibeer kaananke mawɗo. Ndeen Pontiyu Pilaatu wonnoo goforneer Yahuudiya, Hirudus du ina laamii Galili. Sakiike mum bi'eteɗo Filipu ina laamii leydi Ituriya e Tarakoniti, Lisaniya du ina laamii leydi Abileen. Dum hawrii e nde Annas e Kayafas laatinoo hooreeɓe almaami'en.

3 Yaayaa yiiltii e seraaji gooruwol Urdun fuu, ina gooyna yimɓe tuuba, lootiree lootagal batisima* faa hakkeeji muɓɓen njaafee.

4 Wo hono noon winndiraa ley dewtere haalaaji annabi Esaaya:

«Daande ina yeewnoo ley ladde ina wi'a:
Moyyinee laawol Joomiraado,
ndartinee laabi makko!

5 Luggere fuu uwete,
baamle e tile fuu leeyinee,
laabi onnyiidi fuu ndartinee,
laabi bondi fuu moyyintinee!

6 Nedɗo fuu yi'an kisindam yuurudam to Laamɗo.»†

7 Yimɓe heewɓe ina ngara to Yaayaa faa lootiree lootagal batisima. De imo wi'a ɓe:

* **3:3** Do wi'ete **lootagal batisima** dow haala batisima Yaayaa fu, **lootagal tuubu** maa **mutineede** du na wi'ee. † **3:6** Esaaya 40.3-5.

—Onon 6i66e bolle! Moy sappani on ndoggon tikkere Laamdo waroore?

⁸ Ngollee golleeji kawrooji e tuubugol. Taa koolodon on kisan saabe wo on taaniraa6e Ibrahiima. Sabo mido wi'a on, Laamdo ina waawi wayl-itinde kaaye de laatoo 6i66e Ibrahiima!

⁹ Joonin jammberere yeptaama faa soppa dadi ledde. Ndelle, lekki fuu ki rimataa 6i66e lobbu6e, soppete, faddee ley yiite.

¹⁰ Yim6e been ina yama mo:

—Ndelle dume min njeji wadude?

¹¹ O jaabii 6e, o wi'i:

—Neddo fuu jogiido saayaaji dadi, hokka ngoota kaan mo walaa, neddo fuu jogiido nyaamdu du wada noon.

¹² Nanngoo6e lampo ngari kam'en du faa lootee lootagal batisima, mbi'i mo:

—Moodibbo, dume min njeji wadude?

¹³ O jaabii 6e, o wi'i:

—Taa paltinon ko njamiradon nanngon duum.

¹⁴ Sordaasii6e du yami mo kam'en du, mbi'i:

—Minen le, dume min njeji wadude?

O wi'i 6e:

—Taa njanee fay gooto, taa pewanon fay gooto, kennyitorodon njobdi mon.

¹⁵ Tawi yim6e fuu ina kedii Almasiihu, mono fuu ina miiloo e bernde muudum yalla wanaa Yaayaa woni Almasiihu oon.

¹⁶ Yaayaa jaabii 6e fuu, wi'i:

—Miin, ndiyam lootirammi on lootagal batisima, ammaa 6urdo kam baawde ina wara. Mi fotay fay e ha6bitinde 6oggi pade makko. Kanko kaa, wo Ruuhu Ceniido e yiite o lootirta on batisima.

¹⁷ Imo jogii yarorgal e junngo makko faa o yaroo nyaamri makko faa laaɓa, o hawrundura nyaamri ndiin ley beembal makko, de nyaande ndeen o wuldan d̄um yiite nge nyifataa.

¹⁸ Tawi Yaayaa tindinii yimɓe kulle keewde, ina waajoo d̄um'en Kabaaru Lobbo.

¹⁹ Kaa Hirudus, laamiido oon, imo felannoo d̄um sabo ɓanji Hirudiya, dee mawnum, d̄uum e kulle godde bonde fuu de wadannoo.

²⁰ Hirudus beydi bone goddo katin, uddi Yaayaa ley kasu.

*No Iisaa lootiraa lootagal batisima
(Matta 3.13-17, Marku 1.9-11)*

²¹ Do yimɓe fuu lootaa lootagal batisima doon, Iisaa du lootaa. Wakkati mo o du'otoo oon, kammu udditii,

²² Ruuhu Ceniido jippii dow makko ina wa'i hono wuugaandu. Daande yuuri dow kammu, wi'i:

—Aan woni Biyam mo korsinmi, aan ceyortoomi.

*Haala lenyol Iisaa
(Matta 1.1-17)*

²³ Nde Iisaa fuddannoo golle muudum ndeen, duubi muudum ina ngada capande tati. E ley miilooji yimɓe, Iisaa wo ɓii Yuusufi. Yuusufi du wo ɓii Eli,

²⁴ Eli ɓii Matat, Matat ɓii Lewi, Lewi ɓii Melki, Melki ɓii Yannay, Yannay ɓii Yuusufi,

²⁵ Yuusufi ɓii Matatiya, Matatiya ɓii Amos, Amos ɓii Nahum, Nahum ɓii Hesili, Hesili ɓii Naggay,

26 Naggay 6ii Maata, Maata 6ii Matatiya, Matatiya 6ii Semey, Semey 6ii Yosek, Yosek 6ii Yahuuda,

27 Yahuuda 6ii Yohanan, Yohanan 6ii Resa, Resa 6ii Jorobaabel, Jorobaabel 6ii Seyaltiyel, Seyaltiyel 6ii Neri,

28 Neri 6ii Melki, Melki 6ii Addi, Addi 6ii Kasam, Kasam 6ii Elmadam, Elmadam 6ii Eri,

29 Eri 6ii Iisaa‡, Iisaa 6ii Eliyeser, Eliyeser 6ii Yorim, Yorim 6ii Matat, Matat 6ii Lewi,

30 Lewi 6ii Simeyon, Simeyon 6ii Yahuuda, Yahuuda 6ii Yuusufi, Yuusufi 6ii Yonam, Yonam 6ii Eliyakim,

31 Eliyakim 6ii Meleya, Meleya 6ii Menna, Menna 6ii Matata, Matata 6ii Natan, Natan 6ii Daawda,

32 Daawda 6ii Yesa, Yesa 6ii Obet, Obet 6ii Bo'as, Bo'as 6ii Salmon, Salmon 6ii Naasuuna,

33 Naasuuna 6ii Aminadaabu, Aminadaabu 6ii Adamin, Adamin 6ii Aram, Aram 6ii Hesruuna, Hesruuna 6ii Fares, Fares 6ii Yahuuda,

34 Yahuuda 6ii Yaakuuba, Yaakuuba 6ii Isiyaaka, Isiyaaka 6ii Ibrahiima, Ibrahiima 6ii Tara, Tara 6ii Nahor,

35 Nahor 6ii Seruku, Seruku 6ii Reyu, Reyu 6ii Pelek, Pelek 6ii Eber, Eber 6ii Sala,

36 Sala 6ii Kaynam, Kaynam 6ii Arfasada, Arfasada 6ii Sem, Sem 6ii Nuuhu, Nuuhu 6ii Lamek,

37 Lamek 6ii Matusala, Matusala 6ii Henok, Henok 6ii Yaret, Yaret 6ii Maleliyel, Maleliyel 6ii Kaynam,

38 Kaynam 6ii Enos, Enos 6ii Set, Set 6ii Aadama, Aadama mo Laamdo.

‡ 3:29 E ibraninkoore wo «Yoosuwa»

4

*No Ibiliisa jarriborii Iisaa
(Matta 4.1-11, Marku 1.12-13)*

¹ Iisaa yuuri gooruwol Urdun, ina heewi Ruuhu Ceniido. Ruuhu oon yaari mo ley ladde.

² Ibiliisa ina wondi e makko toon balde capandē nay, ina jarriboo mo. Fay huunde o nyaamaay e ley nyalaade deen fuu. Caggal dūum, o yolbi.

³ Ibiliisa wi'i mo:

—Si a 'Bii Laamdo, njamiraa hayre nde laatoo nyaamdu.

⁴ Iisaa jaabii mo wi'i:

—Ina winndaa: «Wanaa e nyaamdu tan neddo wuurdata.»*

⁵ Ibiliisa yaari mo nokku toowdo, holli mo laamuuji adunaaru fuu wakkati gooto,

⁶ de wi'i mo:

—Mi hokkete baawde dow dum fuu e darja mum, sabo miin hokkaa dum, mido waawi hokkude mo muuymi.

⁷ Si a sujidanii kam, dum fuu wo aan jeyi.

⁸ Iisaa jaabii mo, wi'i:

—Ina winndaa: «Wo Laamdo, Joomiraado maa kaandaa sujidande, kam tan kaandaa rewude.»†

⁹ Ndeen Ibiliisa yaari mo Urusaliima, darni mo dow to furi toowde e suudu dewal mawndu, wi'i mo:

—Si a 'Bii Laamdo, fittu njippodaa e leydi,

¹⁰ sabo ina winndaa: «O yamiran maleyka'en makko ndeene.»

* **4:4** Fillitagol Tawreeta 8.3. † **4:8** Fillitagol Tawreeta 6.13-14.

¹¹ Ina winndaa du: «Be njaɓɓete e juude maɓɓe, taa koyngal maa fiyoo e hayre.»‡

¹² Iisaa jaabii mo, wi'i:

—Ina winndaa: «Taa ndaartinda Laamɗo, Joomiraado maa.»§

¹³ Nde Ibiliisa tilinoo e jarribaade mo ndeen, seli mo faa wakkati godɗo.

*No Iisaa fuddiri golle muudum ley Galili
(Matta 4.12-17, Marku 1.14-15)*

¹⁴ Iisaa yeccii leydi Galili, semmbe Ruuhu ina wondi e muudum, kabaaru muudum sankitii e leydi ndiin fuu.

¹⁵ Imo waajoo ley cuuɗi Alhuudiyankooɓe baajordi, yimɓe fuu ina teddina mo.

*No yimɓe Nasaraatu calorii Iisaa
(Matta 13.53-58, Marku 6.1-6)*

¹⁶ O yehi Nasaraatu to o mawni toon, o naati ley suudu waajordu nyannde fowteteende hono no o woowri noon. O ummii faa o jangga.

¹⁷ O hokkaa dewtere annabi Esaaya. O weerti nde, o tawi nokkuure ina winndaa:

¹⁸ «Ruuhu Joomiraado ina woni e am,
sabo o suɓake kam faa mi faamina talkaaɓe
Kabaaru Lobbo.

O nului kam faa mi gooynana nanngaaɓe yoofeede
muɓɓen,

wumɓe du wumtineede muɓɓen,

torraaɓe du yoppeede muɓɓen,

¹⁹ faa mi gooyna hitaande nde Joomiraado hollata
moyyere muudum ndeen warii.»*

‡ 4:11 Jabuura 91.11-12. § 4:12 Fillitagol Tawreeta 6.16. * 4:19 Esaaya 61.1-2.

²⁰ Caggal dūum, o taggi dewtere ndeen, o hokki nde golloowo ley suudu waajordu oon, o joodii. Wonbe toon been fuu tufi mo gite.

²¹ Ndeen o fuddi wi'ude 6e:

—Hannden, Binndi di nandon diin tabitii.

²² Be fuu i6e kaala haala makko lobba, katin du haalaaji lobbi jaltudi e hunnduko makko diin ina kaaynii 6e. I6e mbi'a:

—Wanaa o woni 6ii Yuusufi oon?

²³ O wi'i 6e:

—Sikke fuu walaa on kaalanammi kam banndol ngol: «Cawroowo, sawru hoore maa.» On mbi'an mi wada ko nandon mi wadii Kafarnahum dūum e ley wuro am do du.

²⁴ O wi'i katin:

—Goonga kaalanammi on: annabaajo fay gooto jabantaake ley wuro muudum.

²⁵ Goonga kaalanammi on, rew6e 6e goriraa6e mu6ben maayi ina keewnoo ley Israa'iila e jamaanu annabi Iliyaasa, wakkati nde yuwoonde to6aay e leydi ndiin faa wadi duubi tati e lebbi jeegom. Ndeen rafo manngo wadii e leydi ndiin fuu.

²⁶ Ammaa annabi Iliyaasa nulaaka e fay gooto ma66e, si wanaa e debbo gooto mo gorum maayi, jeyaado Sarepta leydi Sidon.

²⁷ Katin du, seppin6e ina keewnoo Israa'iila e jamaanu annabi Elisa, de fay gooto ma66e dan-naaka, si wanaa Na'aman jeyaado e leydi Siiriya.

²⁸ Nde yim6e won6e e ley suudu waajordu nduun nannoo haala kaan ndeen, tikki sanne,

²⁹ ummii, mburtini Iisaa faa e gada wuro, njaari dum faa sera waamnde do hubeere ma66e ndeen nyi6aa doon, faa padda mo ley.

30 Ammaa o rewi hakkunde maɓɓe, o dilli.

*No Iisaa danniri gorko gondudo e ginnaaru
(Marku 1.21-28)*

31 Iisaa yehi ngalluure Kafarnahum ley leydi Galili, imo waajoo yimɓe nyannde fowteteende.

32 Be kaaynaa sanne e waaju makko oon, sabo imo haalda e baawde.

33 Gorko mo ginnaaru bonndu woni e muudum ina woni ley waajordu nduun, yeewnii faa toowi, wi'i:

34 —Aan Iisaa mo Nasaraatu, dume jomi ma e amin? A warii faa kalkaa min naa? Miɗo anndi ko ngonɗaa, a Ceniɗo yuurudo to Laamɗo!

35 Iisaa sappani ginnaaru nduun e semmbe, wi'i:

—Deyyina, yaltu e makko!

Ndu liɓi neddo oon hakkunde yimɓe fuu, ndu yalti e muudum, tawi ndu nawnaay dum fey.

36 Be fuu dum haaynii ɓe, iɓe yamundura hakkunde maɓɓe:

—Ko woni haala ka? Ginnaaji bondi diin, imo yamira di baawde e semmbe, de idi mburtoo.

37 Kabaaru Iisaa sankitii e seraaji diin fuu.

*No Iisaa danniri nyawɓe heewɓe
(Matta 8.14-17, Marku 1.29-34)*

38 Nde o wurtinoo waajordu nduun ndeen, o naati suudu Simon. Esoo Simon debbo ina wondi e jontere naawnde. Be ɗaarii mo o walla dum.

39 O turii dow muudum, o sappani jontere ndeen e semmbe, de jontere ndeen yoppi dum. Wakkati oon ni, debbo oon ummii, jaɓɓii ɓe.

40 Wakkati nde naange saamannoo, jogiɗo nyawdo fuu waddi dum to makko. Nyawɓe siyiiji

nyawuuji fuu ngaddaa. O yowi juude makko dow ma66e 6e fuu gooto gooto, o danni 6e.

⁴¹ Ginnaaji bondi ina mburtoo e yim6e heew6e idi yeewnoo, idi mbi'a:

—Aan woni Bii Laamdo!

Imo sappana ginnaaji diin e semmbe, o accataa di kaala, sabo idi anndi kanko woni Almasiihu.

*No Iisaa waajorii haala laamu Laamdo
(Marku 1.35-39)*

⁴² Nde weetunoo fu, Iisaa wurtii, yehi nokku perwudo. Jamaa oon ina filoo mo. Be ngari to makko, i6e tefa taa o seeda e ma66e fey.

⁴³ Ammaa o wi'i 6e:

—Ina tilsi mi 6angina Kabaaru Lobbo dow laamu Laamdo e galluuje godde. Sabo wo duum nuliraami.

⁴⁴ O yehi, imo waajoo ley cuudi baajordi ley leydi Yahuudiya.

5

*No Iisaa noddiri taalibaabe arandee6e
(Matta 4.18-22, Marku 1.16-20)*

¹ Nyannde wootere Iisaa ina darii hunnduko maayo Genesaret, jamaa ina billundura dakkol makko faa hettindoo haala Laamdo.

² O yi'i laanaaji didi ina ndarii dakkol maayo ngoon. Tawi nanngoobe liyyi been mburtake ley majji, ina lonna filiiji mu66en.

³ O naati ngoota laanaaji diin, ka Simon kaan. O njaarii dum dirbina ka, ka naata ndiyam seeda. O joodii ley laana kaan, imo waajoo jama'aaje deen.

⁴ Nde o selnoo waajaade ndeen, o wi'i Simon:

—Njehee to luggi, padddee filiiji mon faa nanngon liyyi.

⁵ Simon jaabii, wi'i:

—Joomam, min mbaalii miden piloo liyyi, min kebaay fay huunde. Ammaa saabe haala maa, mi faddan filiiji di.

⁶ Nde be paddunoo di ndeen, be nanngi liyyi faa keewi, faa filiiji ma66e ina ceekoo.

⁷ Be noddi wondii6e ma66e won6e ley laana ngokka, ngara mballa 6e. Been ngari, 6e kebbini laanaaji diidi diin fuu faa di nesi yoolaade.

⁸ Nde Simon Piyeer yi'unoo dum fu, dikkinii yeeso makko, wi'i mo:

—Joomam, woddam, sabo wo mi neddo luttudo.

⁹ O wi'ii dum sabo kanko e wondii6e makko been fuu, 6e kaaynaama saabe keewal liyyi di be nanngi diin.

¹⁰ Hono noon Yaakuuba e Yuhanna 6i66e Jebede wondu6e e Simon been du kaayniraa. Ammaa Iisaa wi'i Simon:

—Taa hulu, gilla joonin a laatoto pilotoodo yim6e.

¹¹ Nde be njottinnoo laanaaji ma66e leydi ndeen, 6e njoppi dum fuu, 6e njokki Iisaa.

No Iisaa danniri ceppindo

(Matta 8.1-4, Marku 1.40-45)

¹² Wakkati Iisaa wonnoo ley ngalluure gomma, gorko ceppindo sanne wari. Gorko oon yi'i Iisaa, sujidi e leydi yeeso muudum, na njaaroo:

—Joomam, si a muuyii fu, ada waawi dannude kam faa mi laaba.

¹³ Iisaa foorti junngo mum, meemi mo, wi'i:

—Mi muuyii, dadu!

Wakkati oon ceppam dam yuwi e makko.

¹⁴ De Iisaa yamiri mo taa o haalana dum fay gooto, ammaa wi'i mo:

—Yahu holloy hoore maa almaami, ngadanaa laabugol maa ngol sadaka mo Muusaa yamiri oon, faa faamina be a dadii.

¹⁵ De fay ko Iisaa hadi mo haalude duum, kabaaru muudum beydii sankitaade. Jama'aaje keewde ina ngara, ina kawrita faa kettindanoo mo, woodi du ndannee e nyawuuji mu66en.

¹⁶ Ammaa imo toowta sera nokkuuje perwude, imo wada du'aare.

*No Iisaa selliniri mo banndu waatundu
(Matta 9.1-8, Marku 2.1-12)*

¹⁷ Nyannde gomma Iisaa ina waajoo. Farisa'en e jannginoobe Tawreeta Muusaa, yuuru be gure Galili e Yahuudiya, kam e Urusaliima fuu, ina njoodii. Baawde Joomiraado ina ngoni e makko, imo danna nyawbe.

¹⁸ Wakkati oon, wo66e ngaddi gorko mo banndu waatundu ina fukkinaa e daddo, ina piloo nannude dum faa pukkina dum yeeso makko.

¹⁹ Kaa nde be kunnginoo nannude mo saabe jamaa oon, be yeenji dow suudu nduun, be njuli ndu, de be njippini gorko oon e daddo mum fuu hakkunde yimbe been yeeso Iisaa.

²⁰ Nde o yi'unoo goondinal ma66e ndeen, o wi'i mo banndu waatundu oon:

—Gorko, hakkeji maa njaafaama.

²¹ Jannginoobe Tawreeta e Farisa'en been ina miiloo hakkunde mu66en ina mbi'a: «Oo wo moy kaaloowo karmudi? Moy waawi yaafaade hakkeji si wanaa Laamdo?»

²² Iisaa faami miilooji ma66e, de jaabii 6e, wi'i:
—Ko wadi odon miiloo miilooji gaadi ni e berde moodon?

²³ Dume 6uri hoyude? Wi'ude hakkeoji makko njaafaama, naa wi'ude o ummoo, o yaha?

²⁴ Ammaa faa paamon Bii Neddo ina jogii baawde e adunaaru ndu yaafaade hakkeoji...

Ndeen o wi'i mo banndu waatundu oon:

—Mido haalane: umma, hooyu daddo maa, kootaa suudu maa.

²⁵ Wakkati gooto, mo banndu waatundu oon ummii yeeso yimbe fuu, hooyi daddo muudum, hooti suudu mum, ina teddina Laamdo.

²⁶ Haaynde nanngi yimbe been fuu, i6e teddina Laamdo. Be kuli sanne, 6e mbi'i:

—Hannden en nji'ii kaayeeffiji koy!

*No Iisaa noddiri Lewi
(Matta 9.9-13, Marku 2.13-17)*

²⁷ Caggal duum, Iisaa wurtii, yi'i nanngoowo lampo gooto ina wi'ee Lewi ina joodii e suudu nanngoobe lampo. O wi'i dum:

—Jokkam.

²⁸ Lewi yoppi dum fuu, ummii, jokki mo.

²⁹ Lewi wadani mo weltaare mawnde ley suudu mum. Nanngoobe lampo heew6e e yimbe w66e ina nyaamda e ma66e.

³⁰ Farisa'en e janninoobe Tawreeta been ina mbuyka, ina mbi'a taalibaa6e makko been:

—Ko wadi odon nyaamda, odon njarda e nann-goobe lampo e luttube w66e?

³¹ Iisaa jaabii 6e, wi'i:

—Wanaa sellube kaajaa cawroowo, wo nyaw6e kaajaa cawroowo.

³² Mi waraay faa mi nodda dartiiḅe. Wo luttuḅe noddammi faa tuuba.

Haala suumayeere

(Matta 9.14-17, Marku 2.18-22)

³³ Be mbi'i mo:

—Taalibaaḅe Yaayaa ina cuumoo sanne ina ngada du'aare, hono noon taalibaaḅe Farisa'en ḅeen du ngadata. Ammaa ḅe maa ḅeen ina nyaama ina njara.

³⁴ O wi'i ḅe:

—Yalla oḅon mbaawi suuminde warḅe ḅangal, tawa ḅanjudo oon ina wondi e muḅḅen naa?

³⁵ Ammaa balde ngaran nde ḅanjudo oon ittete hakunde maḅḅe. E balde ḅeen ḅe cuumoto.

³⁶ O banndani ḅe banndol katin:

—Fay gooto ittataa tayre e kaddungal kesal faa moyyinira kiinngal. Si dum wadii, joomum bonnan kesal ngaal, tawee tayre ittaande ndeen yaadataa e kiinngal ngaal.

³⁷ Katin du, fay gooto loowataa cabijam kesam ley sumalleeji kiiddi. Si dum wadii, cabijam kesam ḅaam fusan di, rufa, sumalleeji diin mbona.

³⁸ Ndelle sanaa cabijam kesam loowee e ley sumalleeji kesi.

³⁹ Fay gooto muuyataa cabijam kesam si yarii kiiddam, sabo wi'an kiiddam ḅaam ḅuri welde.

6

Haala nyalaande fowteteende

(Matta 12.1-8, Marku 2.23-28)

¹ Wadiino e nyannde fowteteende wootere, Iisaa ina rewi ley gese. Taalibaaḅe makko ina itta cammeeji alkama, ina molma ina yakka.

² Kaa Farisa'en wo66e mbi'i 6e:

—Ko wadi odon ngolla ko hadaa golleede nyannde fowteteende?

³ Iisaa jaabii 6e, wi'i:

—Yalla on njanggaay ko Daawda wadi nde yolbunoo, kam e yaadiraa6e muudum naa?

⁴ O naati hukum Laamdo, o nyaami buuru cakkaado oon, o hokki yaadiraa6e makko du. Tawi le, wo almaami'en tan njeyi nyaamude buuru oon.

⁵ Iisaa wi'i 6e katin:

—Bii Neddo kam jeyi nyannde fowteteende.

*No Iisaa selliniri gorko mo junngo waanngo
(Matta 12.9-14, Marku 3.1-6)*

⁶ Nyalaande fowteteende wonnde, o naati suudu waajordu imo waajoo. Gorko mo junngo muudum nyaamo waati na doon.

⁷ Jannginoobe Tawreeta e Farisa'en ina taykoo Iisaa. I6e ndaara yalla o dannan gorko oon nyannde fowteteende ndeen, faa 6e ke6a ko 6e pelira mo.

⁸ Ammaa Iisaa annditii miilooji ma66e. O wi'i mo junngo waanngo oon:

—Umma, dara hakkunde yim6e!

Gorko oon ummii, darii.

⁹ Ndeen Iisaa wi'i 6e:

—Mido yama on: dume dagii nyannde fowteteende, gollude ko woodi naa gollude ko boni? Dannude neddo naa halkude dum?

¹⁰ Wakkati oon, o ndaari 6e fuu, o wi'i mo junngom waati oon:

—Foortu junngo maa!

Oon foorti ngo tan, ngo dadi.

11 Ammaa yimbe been tikkii sanne, iɓe ndawrida no ɓe ngadata Iisaa.

*No Iisaa suborii nulaabe sappo e dido
(Matta 10.1-4, Marku 3.13-19)*

12 E ley balde deen, Iisaa wurtii, yehi dow waamnde faa du'oo. O waali imo haalda e Laamdɔ.

13 Nde weetunoo ndeen, o noddi taalibaaɓe makko been, o subii sappo e dido hakkunde muɓɓen, o inndiri dum'en nulaabe.

14 Kamɓe ngoni: Simon mo o inndiri Piyeer, Andire minyum, Yaakuuba, Yuhanna, Filipu, Bartolome,

15 Matta, Tomaa, Yaakuuba ɓii Alfaa, Simon bi'eteedo Kiranoowo suudu baaba,

16 e Yahuuda ɓii Yaakuuba, kam e Yahuuda Isikariyotto, jambotoodo mo oon.

*No Iisaa waajorii yimbe heewɓe, danni nyawɓe
(Matta 4.23-25)*

17 O jippodii e maɓɓe, o darii e nokkuure yaa-junde, kanko e taalibaaɓe makko heewɓe. Jamaa keewɔ yuurɔ nokkuuje leydi Yahuudiya fuu na doon, kam e Urusaliima, e gure dakkol maayo manngo gilla Tirus faa e Sidon.

18 Be ngari faa ɓe kettindanoo mo, woodi du ɓe ndanee e nyawuuji maɓɓe. Be ginnaaji bonɗi torri du, ndannaama.

19 Yimbe been fuu ina piloo meemude mo, sabo baawde ina mburtoo e makko ina ndanna yimbe been fuu.

*Haala barkinaabe e ɓe mbarkinaaka
(Matta 5.1-12)*

20 Wakkati oon, o ɓanti gite makko o ndaari taalibaaɓe makko been, o wi'i:

–Barke woodanii on, onon talkaaḅe,
sabo onon njeyi laamu Laamḁo.

²¹ Barke woodanii on, onon yolbuḅe joonin,
sabo on kaaran.

Barke woodanii on, onon woyooḅe joonin,
sabo on mbeltoyto.

²² Barke woodanii on si yimḅe mbanyii on,
ndiiwii on,
njennii on,
mbonnii inde mon saabe Bii Nedḁo.

²³ Ceyodon nyannde ndeen, pittiron seyo,
sabo mbarjaari mawndi ina woodani on dow
kammu.

Hono noon maamiraaḅe maḅḅe ngadannoo
annabaabe.

²⁴ Ammaa bone woodanii on, onon joomiraaḅe
jawdi,
sabo on keḅii mbelirka mon.

²⁵ Bone woodanii on, onon haarḅe joonin,
sabo on njolban.

Bone woodanii on, onon jaloḅe joonin,
sabo on cunoyto, on mboyan.

²⁶ Bone woodanii on, si yimḅe fuu manii on,
sabo hono noon maamiraaḅe maḅḅe ngadannoo
annabaabe fewreeḅe.

Haala yidugol wayḅe
(Matta 5.38-48, 7.12)

²⁷ –Ammaa onon hettindaniiḅe kam ḅeen, mido
wi'a on: njidee wayḅe on, ngadanon wanyuḅe on
moyyere.

²⁸ Mbarkinee hudoḅe on, ndu'anodon torroḅe
on du.

²⁹ Si goddo feenyii ma, hokku dum feenya gere goddo oon du. Si goddo teetii ma saaya maa jaangol, taa hadu dum forgo maa du.

³⁰ Naariido ma fuu, kokkaa dum. Teetudo ma gineeji maa, taa yamtu dum.

³¹ Ngadaneewobbe ko njiddon be ngadana on.

³² Si yidube on tan njidoton, barke oye keboton? Fay luttube ina njidi yidube dum'en.

³³ Si wadanoobe on moyyere tan ngadanton moyyere, barke oye keboton? Fay luttube been hono noon ngadata.

³⁴ Si be miilidon hemrude tan nyamlotodon, barke oye keboton? Fay luttube ina nyamloo luttube hono mubben, faa njobee nyamaande mubben.

³⁵ Onon le, njidee waybe on, ngadon moyyere, nyamlodon tawee on miilaaki yobeede fey. Ndeen, on keban mbarjaari mawndi, on laatoto biibe Laamdo Toowdo, sabo oon ina wadana bonnoobe moyyere, ina wadana bonbe du.

³⁶ Laatee yurmotoobe, hono no Baaba moodon yurmortoo noon.

Haala hiitaade wobbe (Matta 7.1-5)

³⁷ –Taa kiitee, on kiitataake. Taa njukkee, on njukkataake. Njaafee, on njaafete.

³⁸ Kokkee, on kokkete etirgal lobbal, dimmbaan-gal de dibbaa faa yolii, ina rufa, saawee e kaddule moodon. Sabo etirgal ngal etirton, wo ngaal etirantedon.

³⁹ O banndani be banndol du, o wi'i:

—Bumdo ina waawi dowude bumdo naa? Si dum wadii, wanaa be dido fuu, be caaman ley luggere naa?

⁴⁰ Taalibbo guraa moodibbom, de taalibbo ki66udo laatoto hono moodibbom.

⁴¹ Ko wadi de ada yi'a kudol ley yitere sakiike maa, de aan le, a taykataako leggal gonngal e ley yitere maa ndeen?

⁴² Noy mbaawrataa wiide sakiike maa: «Sakiike, accu mi ittane kudol gonngol e yitere maa ngol», tawee aan le, a yi'ataa leggal gonngal e ley yitere maa ndeen? Munaafiki, ittu leggal gonngal ley yitere maa ngaal tafon. Ndeen jiide maa laaban, faa kebaa ittaa kudol gonngol ley yitere sakiike maa ngool.

*Haala lekki e bi66e muudum
(Matta 7.16-20, 12.33-35)*

⁴³ —Lekki lobbi rimataa bi66e bon6e, lekki mbonki du rimataa bi66e lobbu6e.

⁴⁴ Sabo lekki fuu, wo bi66e muudum annditirtee. Yibbe borataake e ngi'eehi, cabiije du borataake e kebbe.

⁴⁵ Neddo moyyo, ko moyyi ko resii ley bernde muudum, duum wurtinta. Neddo bondo du, ko boni ko resii ley bernde muudum, duum wurtinta. Sabo ko heewi ley bernde duum, hunnduko wurtinta.

*Haala suudu joyyinaandu dow hayre
(Matta 7.24-27)*

⁴⁶ —Ko wadi odon noddira kam «Joomam, Joomam» de on ngadataa ko mbiimi?

⁴⁷ Neddo fuu gardo to am de hettindii haalaaji am, jokki di, mi hollan on mo o nanndi:

⁴⁸ Joomum ina nanndi e neddo nyibudo suudu, wasi leydi ndiin faa yottii hayre, jyyini ndu dow mayre. Ndeen yuwoonde mawnde tobi faa gooruwol heewi, fiyi e suudu nduun, ammaa hunngii dimmbude ndu, sabo ndu nyibaama faa woodi.

⁴⁹ Kaa kettindiido haala am, si jokkaay, ina nanndi hono nyibudo suudu dow leydi mo wasanaay dum jyyinirde. Gooruwol bubboowol fiyi e suudu nduun, de wakkati gooto ndu saami. Suudu nduun halki halkere mawnde sanne.

7

No Iisaa danniri golloowo mawdo sordaasi'en (Matta 8.5-13)

¹ Nde Iisaa selnoo waajaade hettindaniibe dum been fu, yehi Kafarnahum.

² Mawdo sordaasi'en gooto, golloowo muudum korsudo nyawi faa ina habda e yonki.

³ Mawdo oon nani kabaaru Iisaa. O neli mawbe Alhuudiyankooɓe to Iisaa, wara, danna golloowo makko oon.

⁴ Be ngari to makko, iɓe ɗaaroo mo sanne sanne, iɓe mbi'a:

—Imo haani wadaneede dum,

⁵ sabo imo yidi lenyol men, katin du kanko nyibi suudu men waajordu.

⁶ Iisaa ina yaada e maɓɓe faa ɓe ɓadii suudu mawdo oon. Ndeen mawdo oon neli yimɓe muudum to Iisaa, wi'i dum:

—Moodibbo, taa tampin hoore maa, sabo miin, mi hewtaay ko naataa ley suudu am.

⁷ Dum wafii du miiliimi mi fotaa yaade to maa. Ammaa haalu haala maa tan, ndeen golloowo am oon daʻan.

⁸ Miin e hoore am, wo mi laamaaʻo, de mido dawrana sordaasiibe du. Si mi wi'ii gooto maʻbbe yaha fu, yahan. Si mi wi'ii goddo wara, waran. Si mi wi'ii maccudo am wada huunde, wadan.

⁹ Nde Iisaa nannoo haala kaan ndeen, dum haaynii dum, de hucciti e yimbe jokkuʻe dum been, wi'i:

—Midó haalana on, mi yi'aay hono ngal goondinal sellude fay ley Israa'iila'en.

¹⁰ Nde nulaaʻe been njeccinoo wuro toon ndeen, tawi golloowo oon sellii.

No Iisaa ummintiniri 6ii debbo mo gorum maayi

¹¹ Gada majjum, o yehi wuro wi'eteengo Nayin. Taalibaaʻe makko e yimbe heewbe ina njaada e makko.

¹² Nde o battinoo dammbugal wuro ngoon ndeen, o hawri e maaydo, ina wurtinee. Wo bajjo mo bammum maayi, inna mum baʻaaka katin. Yimbe wuro ngoon heewbe ina njaada e inniiwo oon.

¹³ Nde Iisaa yi'unoo inniiwo oon fu, yurmii dum sanne, wi'i:

—Taa woy!

¹⁴ Iisaa battitii, meemi leggal kooyirgal maaybe ngaal. Tiigiiʻe ngal been ndarii. O wi'i:

—Suka jokolle, mido wi'e: Umma!

¹⁵ Maaydo oon ummii joodii, fuddi haalude. Iisaa hokkiti mo inniiwo.

¹⁶ Kulol nanngi yimbe been fuu, iʻbe teddina Laamdo, iʻbe mbi'a:

—Annabaajo mawdo ɓangii e ley meeden!
Laamdo warii ina walla yimbe muudum.

¹⁷ Kabaaru Iisaa oon sankitii e leydi Yahuudiya e seraaji muudum fuu.

No Yaayaa lootoowo lootagal batisima nuliri to Iisaa

(Matta 11.2-19)

¹⁸ Taalibaaɓe Yaayaa kumpiti dum kabaaru oon fuu. Yaayaa noddi dido muɓɓen,

¹⁹ nuli dum'en to Iisaa, yamowa dum yalla kam woni kaando warude oon, naa ɓe ndooman goddo.

²⁰ Worɓe dido ɓeen ngari to makko, mbi'i mo:

—Yaayaa lootoowo lootagal batisima nuli min e maada, min yame yalla aan woni kaando warude oon, naa min ndooman goddo?

²¹ Wakkati oon pay, tawi o dannii yimbe heewɓe e nyawuuji di kawtaa sii, o riiwii ginnaaji bondi, o wumtini wumbe heewɓe.

²² O jaabii ɓe, o wi'i:

—Njehee kaaltanowee Yaayaa ko njiidon e ko nandon: wumbe ina mbumta, bonnguuɓe ina njaha e koyde muɓɓen, seppinɓe ina cellinee, faaduɓe ina paadita, maayɓe ina ummintinee, talkaabe du ina kaalane Kabaaru Lobbo.

²³ Barke woodanii mo yoppaay goondinde kam.

²⁴ Nde nulaabe ɓeen kootunoo ndeen, Iisaa fudfi haalande jamaa oon haala Yaayaa, wi'i dum'en:

—Ko njaadon ley ladde duum, wo faa ndaarowon dume? Yalla hudo ko henndu dimmbata naa?

²⁵ Ndelle dume njaadon faa ndaarowon? Gorko nyaayoowo naa? Si goonga, ɓornotooɓe kaddule

lobbe de mbuura nguurndam lobbam been, ley cuudi kaanankooɓe tawetee.

²⁶ Ndelle, dume ndaaroydon? Annabaajo naa? Goonga! Midɔ haalana on, imo ɓuri annabaajo.

²⁷ Kanko woni mo Laamɔ haali kabaaru muudum ley Binndi, wi'i:

«Ndaaree, mi ardinante nulaado am moyyinane laawol.»*

²⁸ Midɔ haalana on, dimoowo fuu rimaay ɓurɔ Yaayaa. Tawi le, ɓurɔ fuu famɗude ley laamu Laamɔ oon na ɓuri mo teddude.

²⁹ Yimɓe hettindaniibe mo been fuu, fay nanngooɓe lampo been, njaɓii konngol Laamɔ ko Yaayaa looti dum'en lootagal batisima duum.

³⁰ Ammaa Farisa'en e jannginooɓe Tawreeta njoppii muuyo Laamɔ ko ɓe njaɓaay looteede e junngo Yaayaa duum.

³¹ Ndelle, dume nanndinammi yimɓe jamaanu o? Beye o nanndi?

³² Iɓe nanndi e sukaaɓe joodiibe ley taliyaare luumo, ina noddundura, ina mbi'a:

«Min puufanii on cereeli,
de on mbamaay.

Min mboyanii on jimi bojji,
de on mboyaay.»

³³ Sabo Yaayaa lootoowo lootagal batisima warii, nyaamataa ɓii jalo, yarataa doro du, de odon mbi'a ina wondi e ginnaaru.

³⁴ De Bii Nedɔ warii, ina nyaama ina yara, de odon mbi'a, «Ndaar nedɔ o, kakkilando nyaamude e yarude tan, yigoo nanngooɓe lampo e luttuɓe woɓɓe.»

* **7:27** Malakiya 3.1.

³⁵ Ammaa jaɓuɓe hakkillo Laamɗo ɓeen fuu ina laamni wo ngo goonga.

No Iisaa yaaforii debbo pijoowo

³⁶ Gooto e Farisa'en ɓeen noddi mo faa ɓe nyaamda. O naati suudu Farisajo oon, o joodii faa o nyaama.

³⁷ Debbo pijoowo ina woni ley wuro ngoon. Ko o nani Iisaa ina woni ley suudu Farisajo oon ina nyaama ɗuum, o waddi faandu nebbam uurdam.

³⁸ O hetti caggal Iisaa ɗakkol koyɗe muudum,[†] imo woya, imo leppinira koyɗe mum gonɗi makko, imo mooytira ɗe sukundu makko. Imo muccoo ɗe, imo joora nebbam ɗaam dow majje.

³⁹ Nde Farisajo noddudo mo oon yiinoo ɗum ndeen, wi'i e ley ɓernde mum: «Si neddo o wo annabaajo, o annditan moy woni debbo meemoowo mo oon, o faaman wo pijoowo.»

⁴⁰ Iisaa haaldi e Simon Farisajo oon, wi'i:

—Simon, mido woodi godɗum ko njidumi haalande ma.

O jaabii:

—Haal, Moodibbo!

⁴¹ Iisaa wi'i:

—Nyamlotoɗo gomma ina rewannoo yimɓe ɗiɗo, gooto oon buudi cardi keme joy, gooto du buudi cardi capande joy.

⁴² Kaa nde tawanoo ɓe ngalaa ko ɓe njoɓa mo ndeen, o yaafanii ɓe ɗiɗo fuu. Ndelle, moy e maɓɓe ɓuri yidude mo?

⁴³ Simon jaabii:

—Mido miila mo o yaafanii kaalisi keewɗo oon.

[†] **7:38** E ley jamaanu Iisaa, yimɓe ina mbaawi wahaade e dow coɓɓuli nani de nyaama.

Iisaa wi'i mo:

—A haalii goonga!

⁴⁴ Ndeen o hucciti e debbo oon, o wi'i Simon:

—A yi'ii debbo o naa? Mi naatii suudu maa, a hokkaay kam ndiyam mi loota koyde am. Ammaa kanko kaa, o lootirii koyde am e gondi makko, de o mooytiri de sukundu makko.

⁴⁵ Aan, a muccaaki kam, de kanko kaa, gilla naatumi, o selaay muccaade koyde am.

⁴⁶ A wattaay nebbam dow hoore am, de kanko kaa, o joorii nebbam uurdam dow koyde am.

⁴⁷ Dum wadi mido wi'e: hakkeji makko no keewiri fuu njaafaama, ndelle njinngu makko ina mawni. De jaafanaado seeda, njinngu muudum heewaa.

⁴⁸ Ndeen o wi'i debbo oon:

—Hakkeji maa njaafaama.

⁴⁹ Nyaamdoobe e makko been puddi yamundurde hakkunde muβen: «Moy woni o neddo, jottiido faa yaafaade hakkeji?»

⁵⁰ O wi'i debbo oon:

—Goondinal maa hisinii ma. Yahu e jam.

8

Haala rewbe jokkuba Iisaa

¹ Caggal duum, Iisaa ina yiiltoo ley galluuje e gure, ina gooyna, ina haala Kabaaru Lobbo dow laamu Laamdo. Taalibaaβe makko sappo e dido been ina ngondi e makko,

² kam'en e rewbe dannaabe e nyawuuji muβen, e βe ginnaaji bonfi du ndiiwaa e muβen. Been ngoni Mariyama innditirteedo Magdala mo ginnaaji jeddi mburtinaa e muudum,

³ e Yowanna, dee howruujo Hirudus bi'eteedo Huja, e Susaana, e rewɓe woɓɓe heewɓe. Be fuu ɓe mballirii Iisaa e taalibaaɓe mum jawdi maɓɓe.

Banndol dow aawoowo
(*Matta 13.1-9, Marku 4.1-9*)

⁴ Yimɓe yuuri e gure deen fuu ina ngara to makko. Nde jamaa keewɗo oon fiilinoo mo ndeen, o banndani ɓe banndol ngol, o wi'i:

⁵ —Aawoowo wurtii faa saaka aawdi muudum. E ley aawugol ngool, aawdi ngondi saami e laawol, yaaɓaa, de pooli ngari, cubi ndi.

⁶ Yoga mayri saami ley korokaaye, fudɗi, yoori, sabo nokku oon darnataa ndiyam.

⁷ Yoga mayri saami to kebbe puɗata. Ndi mawnidi e majje, de kebbe deen ɓilli ndi.

⁸ Yoga mayri saami e leydi lobbiri, fudɗi, rimi, wabbere fuu ɓeydii kile hemre.

Nde o haalnoo ɗum ndeen, o ɓanti daande makko, o wi'i:

—Jom nowru nanooru fuu, nana!

No Iisaa holliri ko waɗi de na banndana yimɓe
(*Matta 13.10-17, Marku 4.10-12*)

⁹ Taalibaaɓe makko ɓeen yami mo:

—Dume banndol ngol fiirtata?

¹⁰ O wi'i ɓe:

—Onon, on kokkaama faamude ko suudii e laamu Laamɗo. De heddiibe ɓeen kaa, e banndi kaalirantee, faa «ndaara, tawa nji'ataa, nana, tawa paamataa.»*

* **8:10** Esaaya 6.9.

No Iisaa fiirtiri banndol aawoowo
(Matta 13.18-23, Marku 4.13-20)

¹¹ Inan maanaa banndol ngol: aawdi ndiin wo konngol Laamdo.

¹² Ngondi sera laawol ndiin woni nanooɓe ngol, de Ibiliisa wara, itta ngol e ɓerde muɓɓen taa ngoondina de kisa.

¹³ Ngondi dow korokaaye ndiin woni nanooɓe ngol, njaɓɓoroo ngol seyo, de ɓe ngalaa dadi ley maggol. Wakkati seeda tan ɓe ngoondinta. Nde ndaartindagol wari fuu, ɓe njoppa.

¹⁴ Caamundi ley kebbe ndiin woni nanooɓe konngol ngool, ammaa ley mawnugol muɓɓen ndeen kaɓɓu-ko'u e jawdi e mbelirka adunaaru ɓillan dɔm'en, kunngoo rimude.

¹⁵ Ammaa do aawdi ndiin saami e leydi lobbiri doon, ɓeen ngoni nanirooɓe konngol ngool ɓerde belde laaɓude. Ley tinnitaare ɓe tiigoo ngol faa ngol rima.

Banndol dow lampal
(Marku 4.21-25)

¹⁶ –Fay gooto huɓɓataa lampal de hippa dɔm tummbude naa soorna dɔm ley leeso. Ko wadata dey, bilan ngal faa ngal yaynana naatoɓe.

¹⁷ Sabo walaa fuu ko suudii ko funtintaake, walaa ko suudii du ko annditataake, wurtinee yaasin.

¹⁸ Ndelle, tinnee no nanirdon ni, sabo neddo fuu jogiido paamal† dow laamu Laamdo, ɓeydante. Ammaa mo walaa paamal oon, fay ko miilata ina jogii duum, teetete.

† **8:18 Paamal**do ina yaada e goondinal omtoowal ɓernde joomum faa jaɓa goonga.

*Minyiraaɓe Iisaa e inna muudum
(Matta 12.46-50, Marku 3.31-35)*

¹⁹ Inna Iisaa e minyiraaɓe muudum ngari to muudum, de ɓe mbaawaay ɓattaade dum saabe jamaa.

²⁰ O haalanaa inniiko e minyiraaɓe makko ina ndarii yaasin, ina njidi yi'ude mo.

²¹ De o jaabii, o wi'i:

—Inna am e minyiraaɓe am wo nanooɓe haala Laamɗo, de dɔwtanoo ka ɓeen.

*No Iisaa darniri henndu
(Matta 8.23-27, Marku 4.35-41)*

²² Nyannde gomma Iisaa e taalibaaɓe muudum naati laana. O wi'i ɓe:

—En peyyita, njehen gere ooto maayo ngo.

Be ndunnyi.

²³ Ko ɓe peyyitata duum, o ɗaanii. Wakkati oon, henndu mawndu ummii dow maayo, ndiyam ina naata laana kaan faa ka nesi yoolaade.

²⁴ Be ɓattitii, iɓe pindina mo iɓe mbi'a:

—Joomii amin, joomii amin, inani miden kalka!

O fini, o sappani henndu e bempeyye ɗeen e semmbe, de dum fuu dum darii, dum deyyinii.

²⁵ Ndeen o wi'i ɓe:

—Toy goondinal mon woni?

Be kuli, dum haaynii ɓe, iɓe mbi'undura:

—O wo moy ndelle? Imo yamira fay keni e ndiyam de dum fuu idum dɔwtanoo mo!

*No Iisaa dannirii gondudo e ginnaaji
(Matta 8.28-34, Marku 5.1-20)*

²⁶ Gaɗa duum ɓe njottowii leydi Gerasa'en, kuc-cundurndi e leydi Galili.

27 Nde o jippinoo laana kaan ndeen, gorko gondudo e ginnaaji jeyaado e wuro ngoon hawri e makko. Gorko oon wo joppudo kaddule muudum ko booyi, o joodaaki ley wuro, imo woni ley caabeeje.

28 Ko o yi'i Iisaa duum, o halbi, o hippii yeeso muudum, o haali faa toowi, o wi'i:

—Iisaa, Bii Laamdo Toowdo, dume njiddaa wadude kam? Mido nyaage, taa torram.

29 O wi'iri noon sabo Iisaa yamirii ginnaaru bonndu nduun wurtoo e makko. Kile keewde indu warti-wartinannoo e makko, indu nannga mo. Imo haɓɓirenoo callali, juude e koyde fuu, de imo taya di, ginnaaru nduun ina yaara mo ley ladde.

30 Iisaa yami mo, wi'i:

—Noy mbi'etedaa?

O jaabii:

—Mido wi'ee Jamaa.

Sabo ginnaaji keewdi ina ngoni e makko.

31 Idi nyaagoo Iisaa taa yamira di di naatowa ley bunndu torra.

32 Tawi coggal girooji manngal ina dura dow waamnde doon. Ginnaaji diin naarii mo o acca di di naatowa e ley girooji diin. O acci di.

33 Di njalti e neddo oon, di naati e ley girooji diin. Coggal ngaal fuu doggi, tellitii dow waamnde ndeen, naati maayo, yoolii.

34 Nde duroobe been njiinoo ko wadi duum fu, 6e ndoggi, 6e kaalanowi dum yimbe ngalluure ndeen e seraaji muudum.

35 Been ngari ndaarude ko wadi duum. Nde 6e njottinoo Iisaa ndeen, 6e tawi gondunoodo e

ginnaaji oon ina joodii dakkol makko, ina bornii kaddule, hakkilom wartii. De kulol nanngi 6e.

³⁶ Yiinoobe d̄um been kaalani yimbe no gondunoodo e ginnaaji oon danniraa.

³⁷ Yimbe leydi Gerasa fuu ɲaarii Iisaa dillana d̄um'en leydi muɓben, sabo kulol manngol nanngii d̄um'en. O naati laana, o dilli.

³⁸ Mo ginnaaji ndiiwaa e muudum oon, ɲaarii Iisaa sanne, acca o jokka d̄um. Ammaa Iisaa yeccini mo, wi'i:

³⁹ –Hootu suudu maa, kaalanaa yimbe maa ko Laamdo wadani maa.

O yehi, o gooyni e wuro ngoon fuu ko Iisaa wadani mo d̄um.

No Iisaa ummintiniri ɓii Jayrus e no danniri debbo nyawdo

(Matta 9.18-26, Marku 5.21-43)

⁴⁰ Nde Iisaa wartunoo ndeen, jamaa oon jakkitii d̄um, sabo yimbe fuu ina ndoomunoo d̄um.

⁴¹ Wakkati oon, gorko bi'eteedo Jayrus, hooreejo suudu waajordu, wari to makko, hippii dakkol koyde makko, ɲaarii mo o wara suudu mum.

⁴² Biyum debbo bajjo, ina habda e yonki. Duubi muudum na gada hono sappo e didi.

E ley ko Iisaa yahata toon d̄um, yimbe na billi d̄um sanne.

⁴³ Debbo gooto, mo yiiyam muudum taccataa ko wadata duubi sappo e didi, ina tawaa toon. O hantii jawdi makko fuu to sawroobe, ammaa fay gooto waawaay dannude mo.

⁴⁴ O yuuri gada Iisaa, o meemi kommbol saaya mum. Wakkati oon yiiyam makko tacci.

⁴⁵ Iisaa wi'i:

—Moy meemi kam?

Fay gooto jaabaaki, de Piyeer wi'i:

—Joomam, hakkunde yimbe ngonda, i6e 6illi ma.

⁴⁶ Iisaa wi'i:

—Godfo meemii kam, sabo mi maatii baawde njaltii e am.

⁴⁷ Nde debbo oon annditinnoo dum suudataako fu, wari ina diwna, hippii yeeso makko, haali hakkunde yimbe fuu ko wadi de meemi mo, e no dadiri wakkati gooto.

⁴⁸ Iisaa wi'i mo:

—Banndam debbo, goondinal maa dannii ma. Yahu e jam.

⁴⁹ O tilaaki haalde, faa godfo yuuri to wuro hooreejo suudu waajordu oon, wi'i dum:

—Biya heddaaki, taa tampin Moodibbo o katin.

⁵⁰ Ammaa nde Iisaa nannoo dum fu, wi'i hooreejo suudu waajordu oon:

—Taa hulu, goondin tan, 6iya oon dadan.

⁵¹ Nde o yottinoo suudu hooreejo oon fu, o accaay fay gooto naadda e makko, si wanaa Piyeer e Yuhanna e Yaakuuba e baaba suka oon e inna muudum.

⁵² Yimbe been fuu ina mboya suka oon, ina piira berde mu6ben mettorgal. O wi'i 6e:

—Taa mboyye sabo o maayaay, wo o daani tan.

⁵³ Ndeen 6e njalnorii mo, sabo i6e anndi o maayii.

⁵⁴ Iisaa nanngi junngo suka oon, 6anti daande muudum, wi'i:

—Suka, umma!

⁵⁵ Yonki makko warti, o ummii wakkati oon pay. Iisaa yamiri 6e kokka mo ko o nyaama.

⁵⁶ Dum haaynii saaraaፎe suka oon. O gongini 6e taa 6e kaalana fay gooto ko wadi duum.

9

*No Iisaa nuliri taalibaaፎe muudum sappo e dido
(Matta 10.5-15, Marku 6.7-13)*

¹ Iisaa noddi taalibaaፎe muudum sappo e dido 6een, hokki dum'en semmbe e baawde riiwude ginnaaji e dannude nyawuuji.

² O nuli 6e 6e ngooyna kabaaru laamu Laamdo, 6e ndanna nyawፎe.

³ O wi'i 6e:

—Taa njaadee e fay huunde, wanaa sawru, wanaa mbasu, wanaa nyaamdu, wanaa buudi. Katin du taa adon saayaaji didi.

⁴ Galle mo njippidon fuu, keddodon doon faa nde ndilloton wuro ngoon.

⁵ Wuro fuu ngo on njaፆፆaaka e muudum, si odon mburtoo dum, pidፊon sollaare maፆፆe wonde e koyde mon, faa laatanoo 6e seedee e dow bonanda maፆፆe.

⁶ Be ndilli, iፆe ngada wuro e wuro, iፆe mbaajoo Kabaaru Lobbo, iፆe ndanna nyawፎe wonፆe ley nokkuuje deen fuu.

*No kabaaru Iisaa wemmbiri Hirudus
(Matta 14.1-12, Marku 6.14-29)*

⁷ Hirudus, laamiido oon, nde nannoo ko Iisaa wadi fuu, hakkillo mum jiiፆii. Sabo woፆፆe ina mbi'a Yaayaa lootoowo lootalgal batisima oon ummitii e maayde,

⁸ woፆፆe ina mbi'a annabi Iliyaasa 6angi, woፆፆe katin ina mbi'a gooto e annabaፆe arandeeፆe 6een ummitii.

⁹ Hirudus wi'i:

—Mi tayii hoore Yaayaa. Moy woni o mo nanammi kabaaru muudum ga'udo hono noon?

Imo filoo yi'ude dum.

No Iisaa nyaamniri worbe ujunaaje njoyo

(Matta 14.13-21, Marku 6.30-44, Yuhanna 6.1-14)

¹⁰ Nulaaɓe been ngarti. Be kaalani Iisaa ko ɓe ngadi duum fuu. O yaadi e maɓɓe wuro wi'eteengo Baytisayda, o toowtidi e maɓɓe.

¹¹ Jama'aaje deen nani dum, njokki mo. O jakkitii ɓe, imo haalana ɓe kabaaru laamu Laamɗo, imo danna ley maɓɓe haajaaɓe danneede.

¹² Naange fuddi hiirude. Sappo e dido been battitii mo, mbi'i mo:

—Mbi'aa jamaa o yaha ley gure e nokkuuje gadiide, faa keɓa to njippoo e to nyaama, sabo do wo ladde ɓolde.

¹³ Ammaa o wi'i ɓe:

—Onon e ko'e moodon, kokkee ɓe ko ɓe nyaama!

Be mbi'i mo:

—Buuruuje joy e liyyi didi tan min njogii, si wanaa min njaha, min coodanowa yimɓe ɓe fuu nyaamdu.

¹⁴ Sabo yimɓe been ina ngada hono worbe ujunaaje njoyo baka rewɓe e sukaaɓe ngalaa. O wi'i taalibaaɓe makko been:

—Njoyyiniree ɓe feccere feccere, wootere fuu capande njoyo.

¹⁵ Be ngadiri noon, ɓe njoyyini ɓe fuu.

¹⁶ O hooyi buuruuje joy deen e liyyi didi diin, o tiggittii kammu, o yetti Laamɗo. O heltii buuru oon e liyyi diin, o hokki taalibaaɓe been peccana jamaa oon.

17 Be fuu 6e nyaami faa 6e kaari. Taalibaa6e been kawrunduri kelte keddiide deen, kebbini kandeeje sappo e didi.

*No Piyeer seedorii Iisaa woni Almasiihu
(Matta 16.13-20, Marku 8.27-30)*

18 Nyannde gomma imo toowtidi e taalibaa6e makko, imo wada du'aare. O yami 6e, o wi'i:

—Moy jama'aaje mbi'ata ngonumi?

19 Be njaabii mo, 6e mbi'i:

—Wo66e ina mbi'a wo a Yaayaa lootoowo lootagal batisima. Wo66e du ina mbi'a wo a annabi Iliyaasa. Wo66e katin du ina mbi'a wo a gooto e annabaa6e arandee6e been ummitii.

20 O yami 6e:

—Onon le, moy mbi'oton ngonumi?

Piyeer jaabii mo, wi'i:

—Wo a Almasiihu Laamdo!

21 O sappani 6e e semmbe taa 6e kaalana dum fay gooto.

No Iisaa haaliri dow maayde muudum e iirtagol muudum

(Matta 16.21-23, Marku 8.31-33)

22 O beydi, o wi'i:

—Ina tilsii Bii Neddo torree torraaji keewdi. Maw6e yim6e e almaami'en e jannginoo6e Tawreeta caloto mo. O warete, de nyannde tata6erde o iirtoto.

*No Iisaa jokkirtee
(Matta 16.24-28, Marku 8.34-9.1)*

23 Gada dum o wi'i 6e fuu:

—Muuydo jokkude kam fuu, sela ndaarude hoore muudum, hooya leggal muudum palaangal nyannde fuu, jokka kam.*

²⁴ Sabo muuydo dannude yonki muudum, mursan ki. Ammaa mursudo ki saabe am, dannan ki.

²⁵ Dume hebude adunaaru ndu fuu nafata neddo si halkii yonki muudum naa mursii hoore muudum?

²⁶ Cemtirdo kam, miin e haalaaji am fuu, miin Bii Neddo du, mi semtiran dum nde ngartidoymi e teddeengal am e teddeengal Baaba am e maleyka'en seniibe.

²⁷ Goonga kaalanammi on: yoga e wonbe do be maayataa, tawee nji'aay laamu Laamdo.

No alhaali Iisaa waylitorii
(*Matta 17.1-8, Marku 9.2-8*)

²⁸ Hono balde jeetati gada ko Iisaa haali haalaaji diin, o yaari Piyeer e Yuhanna e Yaakuuba dow waamnde faa o wada du'aare.

²⁹ Nde o du'otonoo ndeen, yeeso makko waylitii, kaddule makko ndawni far faa ina njalba.

³⁰ Inan worbe dido bangi, ina kaalda e makko. Wo Muusaa e Iliyaasa.

³¹ Be bangidi e darja mawdo, ibe kaala dow dillugol makko adunaaru ngol o badii tabintinde to Urusaliima ngool.

³² Tawi Piyeer e wondube e muudum been wo daaniibe doyingol teddungol. Kaa be pinii, be nji'i darja makko, be nji'i worbe dido wondube e makko been.

* **9:23** Maanaa **hooyude leggal palaangal** woni anniyaade mursude yonki muudum hono no Iisaa ni.

³³ Nde yimbe dīdo been ceedannoo e makko ndeen, Piyeer wi'i mo:

—Joomam, gonal amin do ina woodi. Accu min ndarna hukumuuji tati: aan gooto, Muusaa gooto, Iliyaasa du gooto.

O anndaa ko o haalata.

³⁴ Nde o haalannoo dum ndeen, ruulde wari, suddi 6e. Nde ruulde ndeen suddunoo 6e fu, taalibaa6e been kuli sanne.

³⁵ Daande yuuri e ley ruulde ndeen, wi'i:

—O woni Biyam cu6aado. Kettindanee mo!

³⁶ Nde daande ndeen tilinoo fu, Iisaa kam tan tawaa toon. Taalibaa6e been cuudi kabaaru oon. Ley balde deen, 6e kaalanaay fay gooto ko 6e nji'i duum.

*No Iisaa selliniri suka gondudo e ginnaaru
(Matta 17.14-18, Marku 9.14-27)*

³⁷ Jaango majjum, nde 6e njippinoo waamnde ndeen, jamaa keewdo jakkitii mo.

³⁸ E ley jamaa oon, gorko gooto yeewnii, wi'i:

—Moodibbo, mido nyaage, tinna ndaaranam biyam gorko, sabo kam tan ngoodumi.

³⁹ Ginnaaru ina nannga mo, o feekoo wakkati gooto, imo diwna faa hunnduko makko wurtina ngufo. Ndu yoppataa mo si wanaa terde makko fuu nawnoo.

⁴⁰ Mi nyaagake taalibaa6e maa been ndiiwa ndu, de 6e kunngii.

⁴¹ Iisaa jaabii, wi'i:

—Hey jamaanu bondo mo walaa goondinal. Faa ndey ngondammi e moodon? Faa ndey keddo-toomi munyande on? Waddanam suka maa o do!

⁴² Nde suka oon warannoo ndeen, ginnaaru nduun liḅi ḁum e leydi, heddii ina diwnina ḁum. Ndeen Iisaa sappani ginnaaru nduun e semmbe, dannii suka oon, hokkiti ḁum baaba muuḁum.

⁴³ ḁum haaynii yimḅe ḅeen fuu sanne saabe baawḁe Laamḁo mawḁe deen.

No Iisaa haaliri dow maayde muuḁum e ummitagol muuḁum

(Matta 17.22-23, Marku 9.30-32)

E ley ko jamaa oon fuu haaynaa e golle Iisaa ḁuum, o wi'i taalibaaḅe makko ḅeen:

⁴⁴ –Onon le, omtee noppi mon, nanon ko kaalammi: Bii Nedḁo wattete e juuḁe yimḅe.

⁴⁵ Ammaa ḅe paamaay haala kaan, maanaa makka ina suudanii ḅe, faa ḅe kunngii annditinde ka. Be kulii yamtindaade mo dow makka du.

Haala burḁo teddude

(Matta 18.1-5, Marku 9.33-37)

⁴⁶ Ndeen taalibaaḅe ḅeen ina njeddundura moy ḅuri teddude hakkunde muḅḅen.

⁴⁷ Iisaa annditi ko ḅe miilotoo ley ḅerḁe maḅḅe. O hooyi cukalel, o darni ngel ḁakkol makko,

⁴⁸ o wi'i ḅe:

–Nedḁo fuu jaḅḅiido cukalel ngel e innde am, wo miin jaḅḅii. Jaḅḅiido kam du, jaḅḅake Nulḁo kam. Sabo burḁo famḁude hakkunde moodon fuu, kam woni tedduḁo.

Haala mo salaaki en fuu ina wondi e meeden

(Marku 9.38-40)

⁴⁹ Yuhanna haali, wi'i:

–Joomam, min nji'ii gorko gooto ina riiwra ginnaaji e innde maa, de min kaḁi mo, sabo o waldaa e meeden.

⁵⁰ Iisaa wi'i mo:

—Taa kadée mo d̄um, sabo mo salaaki on fuu ina wondi e moodon.

No wuro wooto salorii Iisaa

⁵¹ Nde wakkati yeentugol Iisaa dow kammu ɓadinoo fu, siini yahan Urusaliima,

⁵² nuli nulaaɓe ardoo d̄um. Nulaaɓe ɓeen naati ley wuro Samariyankooɓe wooto faa cegilanoo mo weerdude.

⁵³ Ammaa wuro ngoon jaɓɓaaki mo, sabo Urusaliima o fa'i.

⁵⁴ Nde Yaakuuba e Yuhanna nji'unoo d̄um ndeen, mbi'i:

—Joomii amin, yalla aɗa yidi min njamira yiite yuura dow kammu wula ɓe naa?

⁵⁵ Ndeen Iisaa hucciti e maɓɓe, feli ɓe.

⁵⁶ Caggal d̄uum ɓe njehi wuro wonngo.

No yimɓe mbiiri njokkan Iisaa

(Matta 8.19-22)

⁵⁷ E ley jahaangal maɓɓe ngaal, godɗo wi'i mo:

—To njahataa fuu mi jokkete.

⁵⁸ Iisaa wi'i mo:

—Baagaaji[†] ina njogii gayɗe, pooli du ina njogii cuudi, ammaa Bii Nedɗo walaa fay nokku do fukkina hoore muudum fowta.

⁵⁹ O wi'i godɗo katin:

—Jokkam!

Oon jaabii mo, wi'i:

—Joomam, accu mi yaha mi uwowa baaba am tafon.

⁶⁰ Iisaa wi'i mo:

[†] **9:58 Waagaaru** ina wi'ee junkuuru du.

—Accu maaybe uwa maaybe mubben. Aan kaa, yahu mbaajodaa kabaaru laamu Laamdo.

⁶¹ Goddo katin wi'i mo:

—Joomam, mi jokkete, de accu mi waynowoo yimbe am tafon.

⁶² Iisaa jaabii mo, wi'i:

—Neddo fuu nanngudo jalo sari de na yeeyoo, walaa ko nafata ley laamu Laamdo.

10

No Iisaa nuliri taalibaabe capande njeddo e dido

¹ Caggal duum, Iisaa subii katin capande njeddo e dido, nuldi be dido dido, be ardoo dum e wuro fuu e nokku fuu to o anniyii yaade, kanko e hoore makko.

² O wi'i be:

—Gese benndude ina keewi, ammaa tayooobe keewaa. Ndelle, naaree Jom tayri nulda tayooobe ley gese muudum deen.

³ Njehee. Si goonga mido nula on hono wo on biibe baali hakkunde pobbi.

⁴ Taa kooyee dannga, naa mbasu, naa pade. Taa njowton fay gooto e dow laawol.

⁵ Galle mo naatoton fuu, njowton joomum tafon, mbi'on: «Wo jam wonda e galle o!»

⁶ Si neddo jom jam na woni doon, du'aare mon hewtan dum. Ammaa si walaa, du'aare mon watan e moodon.

⁷ Njippodon e galle oon. Ko be kokki on fuu nyaamon, njaron, sabo golloowo ina haandi e njobdi muudum. Taa ngadon naata-wurtoo ley galleeji.

⁸ Wuro fuu ngo naatudon, si on njaɓɓaama, nyaamon ko kokkadon fuu.

⁹ Ndannon nyawɓe wonɓe doon, mbi'on yimɓe wuro been: «laamu Laamɗo ɓadake on.»

¹⁰ Wuro fuu ngo naatudon, si on njaɓɓaaka ley maggo, mburtodon e laabi mum, mbi'on:

¹¹ «Min piɗɗanii on fay colla wuro moodon takkudo e koyde amin. Ammaa anndee: laamu Laamɗo ɓadake.»

¹² Miɗo haalana on: Nyannde darngal, jukkungo wuro ngoon ɓuran ngo Sodoma ngoon bonde.

No Iisaa feliri gure caliide tuubude

(Matta 11.20-24)

¹³ Bone woodanii ma, aan Korasin! Bone woodanii ma, aan Baytisayda! Sabo si kaayeeɗiji gadanoodi e ley moodon diin ngadanooma Tirus e Sidon fu, tawete wonɓe toon been tuubiino law. Tawete ɓe ɓornakeno tekke bootooji, ɓe njoodakeno ley ndoondi, faa ɓe kolla ɓe tuubii.

¹⁴ Saabe duum, nyannde darngal, jukkungo moodon ɓuran ngo Tirus e Sidon ngoon bonde.

¹⁵ Aan du Kafarnahum, aɗa miiloo a toownete faa yaha kammu naa? A leeyinte faa kettaa ley maayɓe.

¹⁶ O haalani taalibaaɓe makko katin:

–Kettindaniido on fuu, miin hettindanii. Calaniido on fuu, miin salanii. Calaniido kam fuu, salanake Nulɗo kam oon du.

¹⁷ Capande njedɗo e diido been ngartidi e seyo, mbi'i:

–Joomii amin, fay ginnaaji bonɗi diin ɗowntanake min saabe innde maa.

¹⁸ O wi'i ɓe:

—Mi yi'ii Seydaani ina yuura dow kammu, ina saama hono mayyere.

¹⁹ Nanee, mi hokkii on baawde yaaɓude bolle e jahe, mi hokkii on jaalaade baawde ganyo fuu. Huunde fuu torrataa on fes.

²⁰ Ammaa taa ceyoree ko ginnaaji dwtanii on duum. Ceyoree ko inde mon mbinndaa dow kammu duum.

Haala seyo Iisaa

(Matta 11.25-27, 13.16-17)

²¹ Wakkati oon, Ruuhu Ceniido hebbini Iisaa seyo. Iisaa wi'i:

—Baaba, jom kammu e leydi, mi yettii ma, sabo a suudii kulle de jom'en hakkillo e jom'en anndal, de ɓanginandaa de cukaloy. Ayyo, noon jaati Baaba, sabo duum weli maa.

²² Baaba am wattii huunde fuu ley junngo am. Fay gooto anndaa Bidɗo si wanaa Baabiiwo. Fay gooto anndaa Baabiiwo du si wanaa Bidɗo, e mo Bidɗo oon muuyi ɓanginande.

²³ Ndeen Iisaa hucciti e taalibaaɓe been, haalani du'm'en kam'en tan, wi'i:

—Barke woodanii gite jiide ko nji'oton duum!

²⁴ Sabo mido wi'a on, annabaaɓe heewɓe e kaanankooɓe heewɓe na njidunoo yi'ude ko nji'oton duum, de ɓe nji'aay. Iɓe njidunoo nanude ko nanoton duum, de ɓe nanaay.

Banndol dow Samariyanke lobbo

²⁵ Ndeen, jannginoowo Tawreeta gooto ummii faa ndaartindoo mo, wi'i:

—Moodibbo, noy kaanumi wadude faa mi heɓa nguurndam nduumiidam?

²⁶ Iisaa jaabii mo, wi'i:

—Dume winndaa ley Tawreeta? Dume njanngataa ley toon?

²⁷ Jannginoowo Tawreeta oon jaabii, wi'i:

—Njidiraa Laamdo, Joomiraado maa e bernde maa fuu e yonki maa fuu e semmbe maa fuu e hakkillo maa fuu. Njidiraa gondo maa no njidirdaa hoore maa ni.

²⁸ Iisaa wi'i mo:

—Jaabu maa o woodii. Waɗu noon, ndeen a wuuran!

²⁹ Kaa jannginoowo Tawreeta oon ina yidi hee-dude e goonga, wi'i mo:

—Moy woni gondo am?

³⁰ Iisaa jaabii mo, wi'i:

—Gorko gomma yuurii Urusaliima, ina yaha Yeriko, hawri e yanooɓe. Be borti mo, 6e piyi mo faa 6e mbayri mo imo ɓadii maayde.

³¹ Tawi almaami gooto ina wara dow laawol ngool. Nde o yi'unoo janaado oon ina waalii doon fu, o wosii dum, o faltii.

³² Noon Lewinke gomma du wari nokku oon. Nde yi'unoo mo fu, wosii mo, faltii.

³³ Ammaa Samariyanke jahoowo wari to makko, yi'i mo, yurmii mo,

³⁴ ɓattii mo, sawriri barme makko deen nebbam e cabijam, fiili dum leppi. Caggal duum, o waddini dum araawa makko, o yaari dum nokkuure to weerɓe njippotoo, o hinnii dum.

³⁵ Jaango majjum, o itti buudi cardi diɗi, o hokki jom weerdude oon, o wi'i dum: «Hinna mo. Si o nyaamii ko ɓuri dum, nde ngartumi fu, mi yoɓete.»

³⁶ Nde Iisaa hantunoo banndol ngol ndeen, wi'i:

—E miilo maa, moy e tato been laatii gondo janaado oon?

³⁷ Jannginoowo Tawreeta oon jaabii, wi'i:

—Jurmiido mo oon.

Iisaa wi'i mo:

—Aan du, yahu, wadoy hono noon!

No Iisaa jipporii to Marta e Mariyama

³⁸ E jahaangal maɓɓe ngaal, Iisaa fanti wuro wooto, de debbo bi'eteedo Marta jippini dum.

³⁹ Marta ina woodi minyiiwo bi'eteedo Mariyama. Oon ina joodii dakkol koyde Iisaa, ina hettindii haala muudum.

⁴⁰ De Marta le, golleeji muudum keewdi diin tan ngoni e hakkillo muudum, wari, wi'i:

—Joomam, a hillaaka ko minyam o yoppidi kam e golleeji di duum naa? Wi'u mo, o walla kam!

⁴¹ Iisaa jaabii mo, wi'i:

—Marta, Marta, ada tampina hoore maa e kujje keewde, ada jiiɓa hakkillo maa.

⁴² Ammaa huunde wootere tan woni ko haani. Ko Mariyama subii duum wo ngedu lobbu, o tee-tataake dum du.

11

No Iisaa jannginiri taalibaabe muudum no du'ortee

(Matta 6.9-13, 7.7-11)

¹ Nyannde gomma, Iisaa ina du'oo e nokku gomma. Nde o tilinoo ndeen, gooto e taalibaabe makko been wi'i mo:

—Joomii amin, janngin min no min ndu'ortoo, hono no Yaayaa jannginiri taalibaabe muudum noon.

² O wi'i 6e:

—Nde ndu'otodon fuu, mbi'on:

«Baabiiwo,
innde maa laatoo seniinde,
laamu maa wara.

³ Kokkoraa min nyannde fuu nyaamdu heyooru
min.

⁴ Njaafonodaa min hakkeeki amin,
sabo minen du miden njaafoo wadoobe min
hakkeeki fuu.

Taa accu min njarribee.»

⁵ O wi'i 6e katin:

—Si gooto mon yehii to yigoo muudum
hakkunde jemma, wi'ii dum: «Yigoo am, nyamlam
buuruuje tati,

⁶ sabo yigoo am gondo e laawol jippake wuro
am, de mi walaa ko mi hokka dum»,

⁷ yalla yigoo maa oon jaabete ley galle toon, wi'e:
«Taa torram, sabo dammbugal ngal sokaama, miin
e sukaa6e am du min pukkake, mi waawaa um-
maade faa mi hokke fay huunde?»

⁸ Mido wi'a on, fay si o ummaaki o hokkire
saabe wo a yigiiko, o ummoto, o hokke haddi ko
kaajadaa duum, taa o hersa.

⁹ Miin, mido wi'a on: njaaree, on ke6an. Pilee, on
njiitan. Calminee, on omtante.

¹⁰ Sabo njaariido fuu he6an. Piliido fuu yiitan.
Calmino fuu omtante.

¹¹ Moy e moodon woni baabiiwo mo biyum
njaarotoo liingu, de hokka dum mboddi?

¹² Naa njaaroo dum 6occoonde, de hokka dum
yaare?

¹³ Ndelle no mbonirdon nii fuu, ofon anndi no
kokkirton 6i66e moodon kulle lobbe, sakko Baaba

moodon gondo dow kammuuli. N̄aariido mo fuu, o hokkan dum Ruuhu Ceniido.

*No Iisaa riiwrata ginnaaji e Baawde Laamdo
(Matta 12.22-30, Marku 3.20-27)*

¹⁴ Nyannde gomma, Iisaa ina riiwa ginnaaru muumdinndu goddo. Nde ginnaaru nduun wurtinoo ndeen, muumo oon fuddi haalude. Dum haaynii jama'aaje deen.

¹⁵ De wobb̄e ma6̄be ina mbi'a:

—Wo e baawde Beeljebul, hooreejo ginnaaji oon, o riiwrata ginnaaji.

¹⁶ Wobb̄e n̄aarii mo maande yuuroore dow kammu faa ndaartindoo mo.

¹⁷ Kanko le, imo anndi miilooji ma6̄be, o wi'i 6̄e:

—Laamu fuu pecciingu ina habda, halkan. Katin du, si galle feccake na habda fu, cankitoto.*

¹⁸ Si Seydaani e hoore mum feccake fu, noy laamu mum heddortoo? Mido wi'a on dum saabe ko mbiidon wo e baawde Beeljebul ndiiwrammi ginnaaji duum.

¹⁹ Si tawii miin mido riiwra ginnaaji e baawde Beeljebul, jokku6̄e on 6̄een le, moy ndiiwrata di? Ndelle golle ma6̄be jaati kollata on ngalaa e goonga!

²⁰ Ammaa si tawii junngo Laamdo ndiiwrammi ginnaaji, dum ina holla laamu Laamdo warii to moodon.

²¹ Gorko jom semmbe tiigiido ka6̄bitirde, si haybii galle mum, jawdi mum reenoto.

²² Ammaa si burdo dum dum semmbe warii to muudum, jaalake dum fu, teetan dum ka6̄bitirde

* **11:17** Timmoode aayaare nde ina waawi fiirtireede: *Laamu fuu pecciingu ina haba, halkan, cuudi maggu fuu boboto.*

mum de yownoo hoolaare muudum dow muβben deen, fecca jawdi muudum ndiin e wobbe.

²³ Mo waldaa e am fuu, wo ganyo am. Mo walataa kam mi hawrundura fuu, wo cankitoowo.

Haala yeccagol ginnaaru

(Matta 12.43-45)

²⁴ Si ginnaaru wurtake e neddo fu, ndu yiiltoyto e nokkuuje joorde indu filoo do ndu ηootta, de ndu hebataa. Ndeen ndu wi'an: «Mi yeccoto suudu am ndu eggunoomi e muudum nduun.»

²⁵ Nde ndu warti fu, ndu tawan suudu nduun fiisaama, moyyinaama.

²⁶ Ndeen, ndu yahan, ndu waddowa ginnaaji jeddi burdi ndu bonde. Di naata, di koda ley toon. Nii cakitte neddo oon burdata arande muudum bonde.

Haala burdo hebude barke

²⁷ Nde o haalannoo dum ndeen, debbo gooto ley jamaa oon yepti daande muudum, wi'i:

—Barke woodanii debbo deedudo ma mo muynudaa!

²⁸ Ammaa lisaa jaabii, wi'i:

—Nanooβe haala Laamdo de njokki ka βeen, kam'en buri hebude barke!

No yimbe pilorii maande

(Matta 12.38-42, Marku 8.12)

²⁹ Wakkati mo jama'aaje deen billunduri e makko ndeen, o fuddi wi'ude:

—Yimbe jamaanu o βeen wo yimbe bonbe. Iβe piloo maande, de βe kokkataake si wanaa maande annabi Yuunusa ndeen.

³⁰ Sabo no Yuunusa laatoranii Niniwenkoobe maande ni, hono noon Bii Neddo du laatorantoo yimbe jamaanu o maande.

³¹ Nyannde darngal, kaananke debbo leydi hordoore ummodoto e worbe jamaanu o, hiitodoo e muβben, de liβa dum'en. Sabo o yuwii faa hoore leydi, o warii faa o hettindoo haalaaji Suleymaana kebbinaadi hakkilantaaku. Haya, burdo Suleymaana ina do!

³² Yimbe Niniwe du ummodoto e yimbe jamaanu o nyannde darngal, kiitodoo e muβben, liβa dum'en. Sabo be tuubii gilla nde be nannoo waaju Yuunusa ndeen. De inan, burdo Yuunusa ina do!

*Bannadol annoora banndu
(Matta 5.15, 6.22-23)*

³³ —Fay gooto huβbataa lampal, de suuda dum naa hippa dum kaakol. Ko wadata dey, ngal bilete, faa ngal yaynana naatoobe.

³⁴ Gite maa ngoni lampal banndu maa. Si gite maa ina mboodi, banndu maa fuu heewan annoora. Ammaa si de mboodaa, banndu maa fuu heewan nimre.

³⁵ Ndelle, haybu, taa annoora gondo e maada oon niββa.

³⁶ Sabo si banndu maa fuu heewii annoora, tawa faa'e e mayru walaa e nimre, ndu fuu ndu heewan annoora hono no lampal yaynirante noon.

*No Iisaa feliri Farisa'en e jannginoobe Tawreeta
(Matta 23.1-36, Marku 12.38-40, Lukka 20.45-47)*

³⁷ Nde Iisaa tilinoo haalde ndeen, Farisaajo gooto noddii d̄um faa wottodoo e muud̄um. O naatowi, o joodii faa o nyaama.

³⁸ Farisaajo oon, d̄um haaynii d̄um nde yi'unoo o fuddii nyaamude tawi o lootaay juude makko.

³⁹ De Iisaa wi'i mo:

—Onon Farisa'en, odon lawya caggal kore e caggal kaake, tawee le, berde moodon ina keewi nguyka e bonanda!

⁴⁰ Onon majjuɓe! Wanaa Tagudo dow oon tagi ley du naa?

⁴¹ Cakkee ko woni ley kore e kaake deen. Ndeen, ko heddii d̄uum fuu laatanto on ko laaɓi.

⁴² Bone woodanii on, onon Farisa'en! Sabo odon ittana Laamdo jakka naanaa e jakka haako lekkoy ngokkoy e ko aawoton fuu. Kaa odon kuyfini dartaare, odon kuyfini yidde Laamdo. Wo kanjum kaannodon wadude tawee on njoppaay ko heddii d̄uum.

⁴³ Bone woodanii on, onon Farisa'en! Sabo odon njidi joodaade nokkuuje tedduɗe ley cuudi baajordi, odon njidi salmineede e nokkuuje de yimbe keewi.

⁴⁴ Bone woodanii on! Sabo odon nanndi hono caabeeje de ngalaa maande, de yimbe njahata dow muɓben, tawee anndaa.

⁴⁵ Gooto e jannginoobe Tawreeta jaabii Iisaa, wi'i:

—Moodibbo, no kaalirtaa ni, na huyfina min, minen du.

⁴⁶ O jaabii, o wi'i:

—Onon jannginoobe Tawreeta du, bone woodanii on! Sabo odon ndonnda yimbe donje

teddufe, tawee onon e ko'e mon, on meemirtaa de fay e hoore honndu moodon.

⁴⁷ Bone woodanii on, sabo odon moyyintinoo caabeeje annabaafe be maamiraafe mon mbarnoo been.

⁴⁸ Ndelle odon ceedoo golle maaffe deen ina mbeli on. Sabo kambe, be mbarii annabaafe, onon du, odon moyyintinoo caabeeje mu6ben!

⁴⁹ Dum le, Laamdo hakkilanteejo wi'i: «Mi nuldan be annabaafe e nulaafe, be mbara yoga, be torra yoga.»

⁵⁰ Dum wadi de yiyyam annabaafe ndufaadam gilla e fuddoode adunaaru daam, ina yomnitoree e yimbe jamaanu o,

⁵¹ gilla e yiyyam Haabiila faa e yiyyam Jakariyaa baraado hakkunde hirsirde e suudu dewal mawndu nduun. Mido haalana on goonga: dum fuu dum yomnitorte e jamaanu o.

⁵² Bone woodanii on, onon jannginoobe Tawreeta! Sabo on teetii cokitirgal anndal. Onon e ko'e mon on naataay, de yidube naatude been du, on accaay naata.

⁵³ Nde Iisaa dillunoo doon, jannginoobe Tawreeta e Farisa'en ina bernani dum sanne sanne. Ibe yama mo kulle keewde,

⁵⁴ heddii ibe tuufa mo faa be keba e hunnduko makko ko be nanngira mo.

12

Haala kulol Laamdo (Matta 10.26-31)

¹ Wakkati oon yimbe ujunaaje sowre kawriti faa ina njaabundura. Ndeen Iisaa wi'i taalibaafe mum been:

—Ndeentee e rabilla Farisa'en, dum woni naafikaare.

² Walaa fuu ko suddii ko sudditataake, walaa ko suudii ko ɓangintaake.

³ Dum wadi huunde fuu ko kaaldon ley nimre nanete ley annoora. Katin du ko cowndidon ley cuudi oмбаadi fuu, gooynete faa dow cuudi.

⁴ Mido haalana on, onon yigiraabe am: taa kulee waroobe ɓannu de walaa fuu ko mbaawi gada duum.

⁵ Mi hollan on mo kaandon hulde: kulon baroowo neddo, jogiido baawde nannude dum ley jahannama. Goonga, mido wi'a on: oon kaandon hulude!

⁶ Wanaa pooloy njoyoy ina coottee buudi didi tan naa? Ammaa fay e noon, Laamdo yeggitataa fay gootel e makkoy.

⁷ Ko ɓuri noon du, fay ngaasa ko'e moodon fuu limaama faa laabi. Ndelle, taa kulee, sabo odon ɓuri pooli keewdi teddude.

*Haala jabande Almasihu yeeso yimbe
(Matta 10.32-33, 12.32, 10.19-20)*

⁸ Mido wi'a on: neddo fuu jabando kam yeeso yimbe, miin Bii Neddo du mi jaban dum yeeso maleyka'en Laamdo.

⁹ Ammaa caliido kam yeeso yimbe, salete yeeso maleyka'en Laamdo.

¹⁰ Neddo fuu kaaldo ko boni e dow Bii Neddo, ina waawi yaafeede. Ammaa mbonkiido Ruuhu Ceniido yaafataake.

¹¹ Nde yimbe njaari on to cuudi baajordi naa yeeso hooreebe naa laamiibe taa mbemmbedon ko njaaboton, naa ko kaaloton,

¹² sabo Ruuhu Ceniido anndinan on wakkati oon ko kaandon haalde.

Banndol dow jom jawdi pamaro hakkillo

¹³ Goddo ley jamaa oon wi'i:

—Moodibbo, wi'u mawnam o hokka kam ngedu am e ndongu amin.

¹⁴ O jaabii dum, o wi'i:

— Hey gorko, moy wadi kam carotoodo mon naa peccoowo jawdi mon?

¹⁵ O wi'i jamaa oon:

—Tinnee ndeentee e eelgal* jawdi fuu, sabo wanaa jawdi wuurnata neddo, fay si tawaa wo jom jawdi.

¹⁶ O banndani be banndol, o wi'i:

—Jom jawdi gomma, gese muudum mboodiino sanne.

¹⁷ Imo miiloo e hoore makko: «Noy ngadammi? Sabo mi walaa fuu do mi resa nyaamri am ndi.

¹⁸ Ayyo, nii ngadammi: mi liban beembe am deen, mi nyiba godde burde de manngu, mi resa nyaamri am ndi e jawdi am fuu toon.

¹⁹ De mi wi'a e hoore am: A hebii jawdi mbaawndi jogaade ma duubi keewdi. Fowtu, nyaamaa, njaraa, mbeltodaa.»

²⁰ Ammaa Laamdo wi'i mo: «Aan pamduo hakkillo! Yonki maa ittete e jemma o. Moy adata ko paggidaa duum?»

²¹ Nii woni sifa neddo fuu pagganiido hoore muudum jawdi, de wanaa jom jawdi yeeso Laamdo.

* **12:15** Maanaa *eelgal* do wanaa njaraade, wo muuyude naa suunaade ko jeyaa.

*Haala hoolaade Laamdo
(Matta 6.25-34)*

²² Ndeen o wi'i taalibaabe makko been:

—Dum wadi mido wi'a on: taa nguurndam mon ha66a on ko'e e ko nyaamoton. Taa 6alli mon du ka66a on ko'e e ko 6ornotodon.

²³ Sabo nguurndam ina 6uri nyaamdu, 6anndu du ina 6uri koltal.

²⁴ Taykee dowdaake le: de aawataa, de tayataa, de ngalaa resirde, de ngalaa beembe, ammaa Laamdo ina nyaamna de. Onon, odon 6uri pooli diin to woddi!

²⁵ Moy e moodon waawi 6eydude balde muudum fay nyalooma gooto saabe ka66u-ko'u muudum?

²⁶ Ndelle, si tawii on mbaawaa wadude fay hono dum e famdude, ko wadi odon ka66i ko'e mon e dow ko heddi duum?

²⁷ Yeewee pinndiiji no mawnirta. Di tampataa, di mottataa. Ammaa mido wi'a on, fay Suleymaana e darja muudum fuu holtiraay hono gootel e majji ni.

²⁸ Laamdo ina holtinira ni hudo wonko ley ladde hannden, faddeteeko e yiite jaango, sakko onon, onon famdu6e hoolaare!

²⁹ Taa kilnee filaade ko nyaamete e ko yaretee, taa dum ha66a on ko'e!

³⁰ Sabo kulle deen fuu, wo yim6e adunaaru pilotoo de. De Baaba mon ina anndi odon kaajaa de.

³¹ Ammaa pilodon laamu Laamdo, ndeen on 6eydante ko heddi duum.

*Haala jawdi dow kammu
(Matta 6.19-21)*

³² Taa kulee, onon coggal pamaral, sabo Baaba moodon ina seyorii hokkude on laamu muudum.

³³ Connee jawdi mon fuu, cakkon. Moyyinanee ko'e mon danngaaji di mbonataa, njogodon jawdi ngonndi dow kammu ndi timmataa, ndi gujjo badataako, mooyu du bonnataa.

³⁴ Sabo do jawdi moodon woni fuu, doon berde moodon du ngonata.

Haala segilaniibe jakkitaade jom muɓben
(Matta 24.45-51)

³⁵ —Kaɓɓee kaɓɓordi mon faa ngollon, kuɓɓee lampe mon.

³⁶ Laatee hono yimɓe segilaniibe jakkitaade jom muɓben nde wartata weltaare ɓangal, faa om-tanon dum wakkati nde yottii salmini fu.

³⁷ Barke woodanii maccuɓe ɓe jom muɓben tawi ina kakkilani dum. Goonga kaalanammi on: o haɓɓoto kaɓɓorgol makko saabe golle, o joyyina ɓe faa ɓe nyaama, o wara o gollana ɓe.

³⁸ Si o wartii hakkunde jemma, naa hejjere fu, barke woodanii ɓe o tawri noon ɓeen.

³⁹ Paamee dum do: si jom galle ina anndunoo wakkati mo gujjo warata, yoppataano o naata suudu muudum.

⁴⁰ Onon du, cegilee, sabo Bii Neddo waran e wakkati mo on miilaaki.

⁴¹ Piyeer wi'i mo:

—Joomam, banndol ngol le, wo minen tan kaal-dataa naa yimɓe fuu?

⁴² Iisaa jaabii, wi'i:

—Moy woni golloowo koolniido, jom hakkillo, mo joomum halfinta gollooɓe mum faa hokka ɓe ngedu maɓɓe nyaamdu e wakkati kaando?

⁴³ Barke woodanii golloowo mo joomum warti, tawi ina wada noon.

⁴⁴ Goonga kaalanammi on: joomiiko oon halfinan mo jawdi muudum fuu.

⁴⁵ Ammaa si golloowo oon wi'ii ley bernde mum joomum oon booyii wartaay, de fuddi ina fiya maccuɓe e horɓe, ina nyaama ina yara ina suloo,

⁴⁶ ndeen kaa, joomiiko wartan nyalooma mo o anndaa e wakkati mo o miilaaki. Joomiiko oon jukkoto mo jukkungo naawngo, watta mo hakkunde ɓe ngoondinaay.

⁴⁷ Golloowo annduɗo ko joomum yidi, de segi-laaki, gollaay ko joomum yidi fu, fiyete ɓoggi keewɗi.

⁴⁸ Kaa mo anndaa ko joomum yidi, de wadi ko jeyi fiyeede, fiyete ɓoggi seeda. Kokkaado ko duudi, yamete ko duudi. Kalfinaado ko heewi, yamete ko ɓuri heewde.

*No Iisaa laatorii sabaabu ceedaagu yimɓe
(Matta 10.34-36)*

⁴⁹ —Mi warii faa mi fadda yiite e leydi ndi. Mido heppi nge huɓɓa law!

⁵⁰ Ina woodi lootagal batisima naawngal ngal looteteemi. Mido torroo faa dum tabita!

⁵¹ Odon miiloo wo jam ngardumi adunaaru naa? Wanaa! Mido wi'a on: ko ngardumi dey, wo senndude.

⁵² Gilla joonin yimɓe njoyo wonduɓe ley wuro wooto ceedan, tato kabdan e diɗo, diɗo kabdan e tato.

⁵³ Baaba habdan e ɓiyum gorko, ɓiɗɗo gorko du habdan e bammum, inna habdan e ɓiyum debbo, ɓiɗɗo debbo du habdan e inna muudum, esiyo

debbo habdan e dee biyum, dee biiddo du habdan e esum debbo.

Haala senndude wakkatiiji

(Matta 16.2-3)

⁵⁴ Iisaa wi'i jama'aaje deen katin:

—Si on nji'ii ruulde ina yuura gorgal tan, on mbi'an nde toʔan. Laatorto hono noon du.

⁵⁵ Si henndu hordoore wifii, on mbi'an wulan jaw. Dum laatorto noon du.

⁵⁶ Onon munaafiki'en! Odon mbaawi senndude alhaali leydi e kammu. Ko wadi de on mbaawaa senndude alhaalijji jamaanu o?

No neddo haaniri rewritinde e gondo muudum

(Matta 5.25-26)

⁵⁷ Ko wadi on mbaawaa annditande ko'e mon ko fonnditii?

⁵⁸ Si ada yaada e kabdo maa faa cardowon, fila rewritinde e makko gilla e dow laawol, taa o yaare to carotoodo, de carotoodo oon hokke doomoowo kasu, de doomoowo oon du udde ley kasu.

⁵⁹ Mido haalane: abada a wurtataako, si a yobaay ko ndewetedaa duum faa laabi.

13

Haala tuubugol e halkugol

¹ Wakkati oon, woʔbe ngari kaalani Iisaa ko hewtii Galilinkooʔe woʔbe. Be mbi'i Pilaatu* jil-lundurii yiyam maʔbe e yiyam sadakaaji maʔbe.

² Iisaa jaabii ʔe, wi'i:

—Yalla odon miiloo kamʔe ʔuri luttude diina e Galilinkooʔe heddiʔe ʔeen fuu naa? Odon miiloo wo saabe duum wadi de ʔe torriraan noon naa?

* **13:1** Pilaatu wo hooreejo leydi Yahuudiya.

³ Mido haalana on: wanaa noon. De si on tuubaay, on fuu hono noon kalkirton.

⁴ Odon miccoo yimbe sappo e njetto be suudu Silowam toowndu nduun saami dow muβen faa maayi been. Yalla odon miiloo kambe buri yimbe Urusaliima fuu junuuba naa?

⁵ Mido haalana on: wanaa noon. De si on tuubaay, on fuu hono noon kalkirton.

⁶ Ndeen o banndani be banndol ngol, o wi'i:

—Yibbi ngooti ina wonnoo ley ngesa neddo gomma. O wari borude ki, de o tawraay ki fay huunde.

⁷ O wi'i golloowo ngesa oon: «Nii woni duuβi tati mido wara filaade βiβe yibbi ki, de mi tawaay. Soppu ki! Ko wadi iki itta semmbe leydi ndi?»

⁸ Golloowo oon wi'i mo: «Joomam, accu ki do faa mawuuri. Do e ndeen, mi reman mi filtina ki, mi watta birgi.

⁹ Ina hasii ki riman do e mawuuri. Si ki rimaay du, coppaa ki.»

No Iisaa danniri debbo nyannde fowteteende

¹⁰ Nyannde fowteteende gomma, Iisaa ina waa-joo ley suudu waajordu wooturu.

¹¹ Debbo gomma mo ginnaaru nyawni ko wadi duuβi sappo e jeetati ina tawaa doon. O turiido tan, o waawaa dartaade fey.

¹² Nde Iisaa yi'unoo mo ndeen, noddii mo, wi'i mo:

—Banndam debbo, a dadii nyawu maa ngu.

¹³ Iisaa yowi juude mum dow makko, de wakkati gooto o dartii cet, imo yetta Laamdo.

¹⁴ De hooreejo suudu waajordu nduun na mettaa ko Iisaa dannii goddo nyannde fowteteende duum, wi'i yimbe been:

—Balde jeegom jeyde golleede ina ngoodi. E ley balde deen kaandon warude ndannedon, wanaa nyannde fowteteende.

¹⁵ Iisaa jaabii mo, wi'i:

—Onon munaafiki'en! Wanaa mono e moodon fuu ina haabita ngaari muudum naa araawa muudum nyannde fowteteende yarnowa dum naa?

¹⁶ Debbo o wo taan Ibrahiima, mo Seydaani haabiri duubi sappo e jeetati. Wanaa imo jeyi haabiteede nyannde fowteteende naa?

¹⁷ Nde o haalannoo dum ndeen, waybe mo been fuu cemi. De jamaa oon fuu ina ceyii e dow kaayefiiji di o wadata diin.

Banndol haala gabbel pamarel
(Matta 13.31-32, Marku 4.30-32)

¹⁸ Iisaa wi'i:

—Noy laamu Laamdo wa'i? Dume nanndinammi dum?

¹⁹ Laamu Laamdo ina nanndi e gabbel lekki mu-taari ngel neddo hooyi, aawi ley sardiye muudum. Aawdi ndiin fudi, laatii lekki faa pooli piirooji nyibi cuudi muuben e licce makki.

Banndol haala rabilla
(Matta 13.33)

²⁰ O wi'i katin:

—Dume nanndinammi e laamu Laamdo?

²¹ Ina nanndi e rabilla mo debbo hooyi, diibunduri e etirde conndi tati mawde faa dum fuu dum yuufi.

*Haala dammbugal paadungal
(Matta 7.13-14, 21-23)*

²² Iisaa ina rewa ley galluuje e ley gure fuu, ina waajoo, ina fonndii Urusaliima.

²³ Neddo gomma yami mo:

—Joomam, yimbe seeda tan kisata naa?

O wi'i be:

²⁴ —Ndurwee naatiron dammbugal paadungal sabo mido wi'a on: heewbe tefan naatude, de kunngoo.

²⁵ Si jom galle oon ummake, sokii dammbugal muudum, tawi onon odon keddii yaasin, odon calma, odon mbi'a: «Joomii amin, omtan min», ndeen o jaaboto on: «Mi anndaa to njeядon!»

²⁶ Ndeen, on puddan wiide: «Min nyaamdii e maa, min njardii e maa, a waajake dow laabi amin.»

²⁷ Ndeen o jaaboto on: «Mi anndaa to njeядon. Mboddee kam, onon wadooobe ko boni!»

²⁸ On mboyan, on nyeryunduran nyiiye nde nji'oton Ibrahiima e Isiyaaka e Yaakuuba, kam'en e annabaabe fuu ley laamu Laamdo, tawa onon on faddaabe yaasin.

²⁹ Yimbe yuuran lettugal e gorgal, hordoore e sobbiire, njoodoo nyaamda ley laamu Laamdo.

³⁰ Goonga ni, sakitiibe wobbe ardoto, ardiibe wobbe du cakitoto.

*No Iisaa woyri yimbe Urusaliima
(Matta 23.37-39)*

³¹ Wakkati oon, Farisa'en wobbe ngari, mbi'i mo:

—Dillu do, njahaa e yaadu maa, sabo Hirudus kaananke oon ina muuyi warude ma.

³² O wi'i be:

—Njehee mbi'owee baagayel ngeel: «Ndaar, mi riiwan ginnaaji, mi danna nyawbe hannden e jaango. De nyannde tataberde mi yottinan golle am.

³³ Ammaa ina tilsi mi yaha hannden e jaango e fa66i-jaango, sabo annabaajo haanaa maayde si wanaa ley Urusaliima.»

³⁴ Kay Urusaliima, Urusaliima! Ada wara annabaabe, ada warda nulaabe to maa kaaye! Kile keewde njidumi hawrundurde 6i66e maa hono no cofal hawrundurta coppi muudum ley bippee muudum ni. De on nja6aay.

³⁵ Paamon, Laamdo yoppidii on e suudu mon. Mido wi'a on: on nji'ataa kam katin si wanaa faa wakkati mo mbi'oyton: «Barke woodanii gardo e dow innde Joomiraado!»†

14

No Iisaa danniri gorko buutudo

¹ Nyalaande fowteteende gomma, Iisaa naatii suudu hooreejo Farisa'en gooto faa nyaama. Wonbe toon been ina taykoo mo.

² Gorko buutudo ina tawaa yeeso makko doon.

³ Iisaa haaldi e jannginoobe Tawreeta e Farisa'en, wi'i dum'en:

—Dannude nyawdo nyalaande fowteteende, ina dagii naa dagaaki?

⁴ De 6e keddii i6e ndeyyinii. Iisaa tuggi nyawdo oon, danni dum, de yoppi dum dilli.

⁵ Ndeen o wi'i 6e:

† 13:35 Jabuura 118.26.

—Moy e moodon biyum naa ngaari mum saamata ley bunndu de hunngoo wurtinge dum law law, fay si dum nyalaande fowteteende?

⁶ Be kunngii jaabaade fay huunde e dow majjum.

Haala subaade joonnde e noddude yimbe

⁷ Wakkati Iisaa yi'i noddaaɓe been ina cuɓoo nokkuuje burɗe teddude, o banndani ɓe, o wi'i:

⁸—Si a noddaama ɓangal fu, taa jooda e joonnde burnde teddude. Sabo burɗo ma teddude ina waawi warude,

⁹ de noddudo ma oon wara, wi'e: «Hokku oodo joodorgal ngal!» Ndeen a semtan, kooyaa joonnde burnde leeyude ndeen.

¹⁰ Ammaa si a noddaama ɓangal fu, njoodofaa to leeyi, faa noddudo ma oon wara, wi'e: «Yigoo am, hewtu dow to woodi toon!» Ndeen, dum laatante teddeengal yeeso joododiiɓe maa been fuu.

¹¹ Sabo mawninkiniido fuu, leeyinte, leeyinkiniido du teddinte.

¹² O wi'i noddudo mo oon du:

—Si aɗa nodda yimbe mbottaari naa hiraande, taa noddu yigiraaɓe naa banndiraaɓe naa saki-raaɓe naa hoddiiɓe maa jogiiɓe jawdi. Hasii ɓe nodditete de dum laatoo njobdi maa.

¹³ Jonkaa si a wadii weltaare fu, noddaa talkaaɓe e woyɓe e bonnguube e wumbe.

¹⁴ Ndeen, a barkinte, sabo been ngalaa ko njobire. A yobete nyannde dartiiɓe ummintinaa.

*Banndol dow weltaare
(Matta 22.1-10)*

¹⁵ Gooto e nyaamoobe been, nde nannoo haala ka ndeen, wi'i mo:

—Barke woodanii nyaamoowo ley laamu Laamdo.

¹⁶ Iisaa wi'i mo:

—Gorko gomma wadii nyaamdu mawndu, noddi yimbe faa heewi.

¹⁷ Wakkati nyaamdu nduun segilinoo fu, o neli maccudo makko to yimbe been, wi'a: «Ngaree, nyaamduuji diin cegilaama.»

¹⁸ Be fuu, be puddi saloraade gooto gooto. Goddo ma6be wi'i: «Mi soodii ngesa, ina tilsi mi yaha mi ndaarowa nga, mido njaare njaafodaa kam.»

¹⁹ Goddo du wi'i: «Mi soodii ga'i demooji sappo. Mi yahan mi ndaarowa di, mido njaare njaafodaa kam.»

²⁰ Goddo katin wi'i: «Mi banudo kesum, duum wadi de mi hebataa warude.»

²¹ Maccudo oon warti, haalani dum joomum. Oon berna, wi'i mo: «Yahu law ley nokkuuje e dow laabi ngalluure nde, ngaddaa talkaabe e woybe e wumbe e bonnguube.»

²² Maccudo oon warti, wi'i: «Joomam, ko mbiidaa duum fuu wadaama, de faa joonin nokkuure ina heddi.»

²³ Ndeen joomiiko oon wi'i mo: «Yahu dow laabi jaajudi e paafudi, ndooldaa yimbe ngara naata, faa suudu am ndu heewa.

²⁴ Sabo mido wi'a on: fay gooto e be noddunoomi been meedataa nyaamdu am ndu.»

*No nedfo laatortoo taalibaajo Iisaa
(Matta 10.37-38)*

25 Yimbe heewbe ina njaada e Iisaa. O hucciti e mabbe, o wi'i be:

26 –Gardo to am fuu, sanaa mi burana dum bammum e inna muudum e jom suudu muudum e sukaaabe muudum e minyiraaabe mum e mawni-raabe mum, mi burana dum fay hoore muudum. Si wanaa noon fu, joomum waawaa laataade taalibaajo am.

27 Katin du, mo wakkaaki leggal muudum palaangal de jokki kam fuu, waawaa laataade taalibaajo am.*

28 Si won muuydo e moodon nyibude suudu toowndu, wanaa joomum joodoto tafon, hiisoo ko haajaa, de ndaara yalla na jogii ko tannyata ndu naa?

29 Si wanaa noon, si joomum joyyinii de waawaay tannyude, jiidu ndu fuu jalan dum,

30 wi'a: «Neddo o fuddii nyibude, de hunngii tannyude!»

31 Katin, si kaananke yehii faa habdowa e kaananke goddo, wanaa o joodoto tafon o fonda yalla worbe makko ujunaaje sappo been ina mbaawi habdude e jogiido worbe ujunaaje noogayo?

32 Si tawii o waawaa, o nulan yimbe to joomum gilla battaaki, faa jam wada hakkunde mabbe.

33 Hono noon, fay gooto moodon waawaa laataade taalibaajo am si yoppaay ko jogii fuu.

(Matta 5.13, Marku 9.50)

34 Lamdam ina woodi, ammaa si dam selii lamsude, dume lamsinta dam katin?

* 14:27 Ndaaree Lukka 9.23.

³⁵ Walaa fuu ko dam nafata, wanaa e leydi, wanaa e birgi. Dam faddete yaasin.
Jom nowru nanooru fuu, nana.

15

Banndol dow mbaalu lallungu (Matta 18.12-14)

¹ Nanngooɓe lampo e luttuɓe woɓɓe fuu ina ɓadii mo faa kettindanoo mo.

² Farisa'en e jannginooɓe Tawreeta ina ɲormoo, ina mbi'a:

—Gorko o ina jaɓɓoo luttuɓe, ina nyaamda e muɓɓen!

³ Ndeen o banndani ɓe banndol ngol, o wi'i:

⁴ —Si gooto moodon ina jogii baali hemre, de ngootu lalli, wanaa yoppan capande jeenay e jeenay diin fuu ley ladde, de filowoo lallungu nguun faa yiita dum naa?

⁵ Si o yiitii dum fu, o towiran dum seyo.

⁶ Nde o warti galle makko fuu, o noddan yigiraabe makko e hoddiibe makko, o wi'a dum'en: «Ceyodee e am, sabo mi yiitii mbaalu am lallunoongu.»

⁷ Mido haalana on: hono noon seyo laatortoo dow kammuuli si luttoowo gooto tuubii. Ingo ɓuri seyo capande njeenayo e njeenayo dartiibe ɓe kaajaaka tuubude.

Banndol dow mbuudu cardi lallungu

⁸ —Katin du, si debbo ina jogii buudi cardi sappo, de ngootu lalli fu, wanaa o huɓɓan lampal, o fiisoo galle oon, o filoroo hakkillo faa o yiita dum naa?

⁹ Nde o yiiti d̄um fu, o hawrunduran yigiraabe makko e hoddiibe makko, o wi'a: «Ceyodee e am, sabo mi yiitii mbuudu am lallunoongu.»

¹⁰ Mido haalana on: hono noon maleyka'en Laamdo ceyortoo, si luttudo gooto tuubii.

Banndol dow biddo majjudo

¹¹ Iisaa wi'i katin:

—Gorko gomma ina woodunoo biibe worbe dido.

¹² Minyiiwo oon wi'i bammum: «Baaba, hokkam ngedu am e jawdi ndi.» Ndelle, baabiiko oon fecci jawdi muudum ndiin hakkunde maabe.

¹³ Faa wadi balde seeda, minyiiwo oon hawrunduri ko jogii fuu, dilli, yehi leydi mbod̄d̄undi. Toon o bonniri ngedu makko nguun fuu e fijirde.

¹⁴ Nde o hantunoo ndi fuu ndeen, rafo bonngo wadi e leydi ndiin, o fuddi tampude.

¹⁵ O yehi o takkowi e gorko jeyaado e leydi ndiin. Oon nuli mo gese mum faa o duranowa d̄um girooji muudum.

¹⁶ Imo muuyi nyaamude fay nyaamdu girooji diin, ammaa fay gooto hokkataa mo.

¹⁷ Ndeen hakkillo makko warti, o wi'i e hoore makko: «Gollanoobe baaba am nyaaman faa kedda, inani kam do, mido maaya rafo.

¹⁸ Mi ummoto, mi hoota to baaba am, mi wi'a d̄um: Baaba, mi toonyake jom kammuuli, mi toonyake ma aan du,

¹⁹ mi haandaa e fay wi'eede biya katin. Ndelle, jogoram hono wo mi gooto e golloobe maa been!»

²⁰ Jonle o ummii, o fonndii to baabiiko. Gilla imo woni to woddi, baabiiko oon haccii mo, yurmii mo sanne, doggi, gorfi mo, muccii mo.

21 Biddo oon wi'i mo: «Baaba, mi toonyake jom kammuuli, mi toonyake ma, mi haandaa e fay wi'eede biya katin!»

22 De baabiiko oon wi'i maccu6e muudum: «Karee, ngaddowee saaya burka fuu woodde bornon mo! Ngatton hootonnde e honndu makko, ngatton pade e koyde makko.

23 Ngaddon ngaari payndi du, kirson dum faa nyaamen, mbeltoden!

24 Sabo biyam o, o maaynoodo de o ummitii, o majjunoodo de o yiitaa.» Nii 6e puddiri weltaare.

25 Wakkati oon, biddo mawniiwo oon ina woni ley ngesa. Nde wartannoo faa badii wuro ndeen, nani jimi fiyo e dippaali.

26 O noddi gooto e golloo6e been, o yami dum ko woni duko ko.

27 Oon wi'i mo: «Minya oon warti de bammaa hirsani mo ngaari payndi, sabo o wartii, imo reenii.»

28 Ndeen mawniiwo oon tikki, salii naatude galle oon. Baabiiko oon wurtii, ina sura mo faa o naata.

29 O jaabii baabiiko, o wi'i: «Ndaar, duu6i keewdi mido gollane, fay nde wootere mi salaaki yamiroore maa. Ammaa dum e laataade fuu, abada a hokkaay kam miin kaa fay damngel faa mi weltodoo e yigiraabe am.

30 De biya nyaamrudo jawdi maa e rew6e fijo6e oon kaa, ko warti, a hirsanii dum ngaari payndi.»

31 Baabiiko wi'i mo: «Binngel am, abada enen ngondi, ko njeymi fuu, wo aan jeyi.

32 Ina haani ceyoden, mbeltoden. Sabo minya oon, o maaynoodo de o ummitii, o majjunoodo de

o yiitaa.»

16

Bannadol dow howruujo carudo

¹ Iisaa wi'i taalibaaɓe mum ɓeen katin:

—Jom jawdi gomma halfiniino howruujo muudum jawdi. O haalanaa howruujo oon ina bonna jawdi makko.

² O noddi dum, o wi'i: «Ko nanumi e maada duum wo dume? War, hiisa ko kalfinadaa duum, sabo a waawaa halfineede katin.»

³ Howruujo oon wi'i e hoore muudum: «Noy ngadammi? Sabo joomam ittan kam e golle. Mi walaa semmbe remude, mido semta ɗaaraade.

⁴ Ayyo! Mido anndi no ngadammi, faa yimɓe njaɓɓitoo kam e ley cuudi muɓɓen si mi ɓortaama golle.»

⁵ Jonle o noddi ɓe joomiiko rewata nyamaale ɓeen, gooto gooto. O wi'i arandeejo oon: «Noy foti joomam rewete?»

⁶ Oon wi'i mo: «Paali hemre nebbam ndeweteemi.» Howruujo oon wi'i mo: «Hooyu talkuru maa nyamaale, hara, jooda mbinndaa capande joy.»

⁷ O wi'i goddo katin: «Aan le, noy foti ndewetedaa?» Oon wi'i mo: «Bootooji alkama hemre.» O wi'i oon: «Hooyu talkuru maa nyamaale, mbinndaa bootooji capande jeetati.»

⁸ Jom howruujo oonyiido oon mani dum saabe yoyre muudum. Sabo yimɓe adunaaru ɓeen ɓuri yimɓe annoora gollirde yoyre hakkunde muɓɓen.

⁹ Miin, mido wi'a on: Pilanee ko'e mon yigiraabe, piloree 6e jawdi adunaaru faa nde ndi hantii fu, nja66itedon ley nguurndam nduumiidam.

¹⁰ Koolniido e ko famdi, hoolnoto e ko mawni du. Mo laamnaay ko famdi, laamnataa ko mawni du.

¹¹ Ndelle, si on kollaay hoolaare e jawdi adunaaru ndi, moy halfinta on jawdi ngoongalaari ndiin?

¹² Katin du si on kollaay hoolaare e jawdi njananndi, moy hokkata on ko njeɗdon duum?

¹³ Maccudo fay gooto waawaa gollande joomi-raabe dido. Sabo wanyan gooto, de yida keddiido oon, maa du nanngunduran e gooto, de yawa keddiido oon. On mbaawaa gollande Laamdo e jawdi fuu nde wootere.

(Matta 11.12-13, 5.18, 31-32)

¹⁴ Farisa'en, yidube ceede been, ina kettindii dum fuu, ina njala mo.

¹⁵ Iisaa wi'i 6e:

—Onon le, odon moyyina ko'e moodon yeeso yimbe, ammaa Laamdo ina anndi berde mon. Sabo ko yimbe teddinta duum, ina nyiddinii to Laamdo.

¹⁶ Tawreeta e annabaa6e ina ngoodunoo faa warude wakkati Yaayaa. Gilla e Yaayaa Kabaaru Lobbo laamu Laamdo ina 6anginee. Mono fuu ina durwa naatude ley maggu.

¹⁷ Ammaa e noon fu, timmugol kammu e leydi 6uri hoyude diina ittude to66el gootel e ley Tawreeta oon.

¹⁸ Neddo fuu ceerudo deekum de 6anji goddo, jeenii. Katin du neddo fuu 6anudo debbo ceeraado, jeenii.

Banndol dow jom jawdi e Laajaru

19 –Ina woodunoo gorko gomma jom jawdi 6ornotoodo kaddule bodeeje daatude, buurdudo nyannde fuu e weltaare e mbelirka.

20 Talkaajo gomma keewdo 6uuye, bi'eteedo Laajaru, ina fukkoo dammbugal galle makko.

21 Imo muuynoo nyaamude kedde jom jawdi oon. Fay dawaadi ina ngara ina metta 6uuye makko deen.

22 Talkaajo oon maayi, maleyka'en njaari dum faa to Ibrahiima. Jom jawdi oon kam du maayi, uwaa.

23 Ley nokkuure maay6e imo torroo, o 6anti gite makko, o haccii Ibrahiima to woddi, Laajaru ina woni dakkol muudum.

24 O yeewnii o wi'i: «Baaba am Ibrahiima, yurmam, nulu Laajaru, suuwa hoore honndu muudum ley ndiyam, de wara feewnana kam demngal am. Sabo mi torrake sanne ley yiite nge.»

25 Ammaa Ibrahiima wi'i: «Binngel am, miccita a hebii kulle lobbe e ley nguurdam maada, Laajaru kaa wo bone tan hebii. Joonin, kanko o hebii hinneede do, de aan torrodaa.

26 Ko 6uri dum du fuu, luggere mawnde woni hakkunde amin e moodon. Ndelle si won yidube yuurude to amin njaha to moodon, naa yuurude to moodon ngara to amin, tawan mbaawaa.»

27 Jom jawdi oon wi'i: «Ndelle baaba, mido nyaage, nulu Laajaru suudu baaba am,

28 sabo mido woodi sakiraa6e wor6e njoyo, faa o gongina 6e taa 6e ngara e nokku torra o.»

29 Ammaa Ibrahiima wi'i mo: «I6e njogii haala Muusaa e haalaaji annabaabe, accu 6e kettin-

danoo di.»

³⁰ O jaabii d̄um: «Wanaa noon, baaba am Ibrahi-
ima! De si goddo yuurii hakkunde maaybe yehi to
maβbe fu, βe tuuban.»

³¹ Ibrahiima wi'i mo: «Si βe kettindanaaki
Muusaa e annabaabe, fay si goddo ummitii e
maaybe, βe ngoond̄intaa.»

17

Haala luttude e yaafeede

(Matta 18.6-7, 21-22, Marku 9.42)

¹ Iisaa wi'i taalibaaβe muud̄um βeen:

—Sikke walaa ko fergata yimβe faa luttina
d̄um'en waran, ammaa bone woodanii laatiido
sabaabu majjum.

² Hayre teddunde haββee e daande joomum
faddee ley maayo manngo, d̄um βuri woodde diina
luttinde gootel e cukaloy koy.

³ Kaybee ko'e moodon: si sakiike maa luttii,
pela d̄um. Si tuubii, njaafodaa d̄um.

⁴ Si o toonyake ma kile jeddi e ley nyalooma
gooto, de o warti to maa kile jeddi imo tuubane,
njaafodaa mo.

Haala goond̄inal e d̄owntanaade

⁵ Nulaabe βeen mbi'i Iisaa:

—Beydan min goond̄inal.

⁶ Iisaa jaabii, wi'i:

—Si goond̄inal moodon fotii fay no gabbel
lekki mutaari ni, si on mbi'ii lekki kiido doofoo,
darowoo ley maayo, ki jaβanan on.

⁷ Moy e moodon maccudo muud̄um demoowo
naa duroowo yuurata ladde, warta, de wi'a d̄um:
«Hara jooda, nyaamu»?

⁸ Walaa! A wi'an mo: «Wadānam nyaamdu, haḅḅa kaddule maa de ngollanaa kam faa mi nyaama mi yara, de sakitoo aan du nyaamaa njaraa.» Wanaa noon worri naa?

⁹ Yalla a yettan maccudo oon saabe wadii ko njamirdaa duum naa?

¹⁰ Onon du hono noon. Si on ngadii huunde fuu ko njamiradon, mbi'ee: «Min maccube tan, ko min njeji wadude ni min ngadi.»

No Iisaa danniri seppinḅe sappo

¹¹ Nde Iisaa yahannoo Urusaliima ndeen, rewi hakkunde leyde Samariya e Galili.

¹² O wari faa o naata wuro wonngo, de seppinḅe sappo ngari to makko, ndarii to toowti,

¹³ yeewnii, mbi'i:

—Iisaa, joomii amin, yurma min!

¹⁴ Nde o yiinoo ḅe ndeen, o wi'i ḅe:

—Njehee, kollowee ko'e mon almaami'en ḅeen. E ley yaadu maḅḅe nduun ḅe cellinaama.

¹⁵ Gooto maḅḅe, nde yi'unoo dadii ndeen, yeccii, ina teddina Laamdo e daande toownde.

¹⁶ O sujidi e leydi dakkol koyde Iisaa, imo yetta dum. Oon wo Samariyanke.

¹⁷ Iisaa jaabii, wi'i:

—Wanaa sappo ḅeen fuu ndadii naa? Toy njeenayo ḅeen le ngoni?

¹⁸ Ndelle walaa fuu jecciido faa teddina Laamdo si wanaa janano o naa?

¹⁹ Ndeen, o wi'i gorko oon:

—Umma, yahu, goondinal maa dannii ma.

*Haala maandeeji garol laamu Laamdo
(Matta 24.23-28, 37-41)*

²⁰ Farisa'en been yami Iisaa ndey laamu Laamdo warata. O jaabii be, o wi'i:

—No laamu Laamdo wardata noon, yi'ataake.

²¹ Fay gooto waawaa wiide inani dum naa inana dum, sabo anndee, laamu Laamdo ina woni hakkunde moodon.

²² Ndeen o wi'i taalibaaabe makko:

—Wakkati waran mo muuyoton yiide fay nyannde wootere e ley nyalaade Bii Neddo, de on nji'ataa.

²³ On mbi'ete: «inani o to» naa «inani o ga», de taa njehee, taa njokkee be.

²⁴ Sabo hono no mayyere yaynirta illa hoore kammu do faa yaade hoore kammu to, hono noon Bii Neddo laatortoo nyannde gartol muudum.

²⁵ Ammaa ko artii dum, ina tilsi o torree torraaji keewdi, yimbe jamaanu o du caloto mo.

²⁶ Hono no laatorinoo wakkati Nuuhu oon, noon du nyalaade Bii Neddo laatortoo:

²⁷ yimbe ina nyaama, ina njara, ina banja, ina banjee, faa nyannde Nuuhu naati laana kaan. De ilam tuufaandu daam wari, halki be fuu.

²⁸ Laatoto hono no wakkati Luudu noon du, yimbe ina nyaama, ina njara, ina cooda, ina conna, ina aawa, ina nyiba.

²⁹ Ammaa nyannde nde Luudu wurtinoo Sodoma ndeen, Laamdo tomni yiite e sitti,* halki be fuu.

³⁰ Hono noon nyannde bangugol Bii Neddo du laatortoo.

³¹ Nyannde ndeen, si neddo ina woni dow suudu, de gineeji mum ina ngonni ley suudu fu, taa

* **17:29 Sittiwo** huunde oolde wuleteende ina luufa.

wi'a jippanto di. Tawaado ngesa du, taa yeccoo faa hooya ko woni ley wuro.

³² Miccitee dee Luudu oon.

³³ Neddo fuu piliido reenude yonki muudum, mursan ki, de neddo fuu mursudo ki, reenan ki.

³⁴ Mido haalana on: ley jemma oon, yimbe dido fukkodiibe dow sekko wooto, gooto mubben hooyete, de gooto yoppee.

³⁵ Rewbe dido undooobe, gooto mubben hooyete, de gooto yoppee. [

³⁶ Worbe dido wonbe ley ngesa ngoota, gooto mubben hooyete, de gooto yoppee.]†

³⁷ Taalibaabe been njaabii, mbi'i mo:

—Joomii amin, toy dum wadata?

O wi'i be:

—To ko saadi woni fuu, toon jigaaje kawritata.

18

Banndol dow carotoodo oonyiido

¹ Iisaa bannDani be bannDol faa hollita be ina tilsi be keddodoo e du'aare, taa be njoppa saabe tampiri.

² O wi'i:

—Ina woodunoo e wuro gomma carotoodo mo hulataa Laamdo, yaagataako fay gooto.

³ Debbo mo gorum maayi ina woni ley wuro ngon, ina wara to carotoodo oon, ina wi'a: «Saranam hakkunde am e kabdo am.»

⁴ Carotoodo oon jabaay faa booyi. De sakitii o wi'i e hoore makko: «Fay si taweede mi hulataa Laamdo mi yaagataako fay gooto du,

† 17:36 E dereeji booydi, goddi ngalaa aaya 36.

⁵ sabo debbo o na torra kam, mi saranto mo, faa o sela warude imo sukka noppi am.»

⁶ Caggal duum Iisaa wi'i:

—On nanii ko carotoodo bondo oon wi'i naa?

⁷ De wanaa Laamdo na walla subaaße muudum wullitotooße dum jemma e nyalooma been fuu faa 6e keba sariya maßbe naa? O jaabataako 6e law naa?

⁸ Mido haalana on: o saranto 6e law. Ammaa wakkati Bii Neddo wartowi, yalla o tawan goondinbe mo ley adunaaru naa?

Banndol dow Farisaajo e nanngoowo lampo

⁹ Iisaa banndani yimbe jogoriibe ko'e mußben wo dartiibe de njawi woßbe, haalani 6e banndol ngol, wi'i:

¹⁰ —Worbe dido naati suudu dewal mawndu faa ngada du'aare. Gooto wo Farisaajo, gooto du wo nanngoowo lampo.

¹¹ Farisaajo oon darii ina du'oroo ley bernde muudum hono ni: «Laamdo, mi yettii ma ko mi nanndaay e yimbe woßbe laatiibe wuybe e bonbe e jeenoobe, e hono nanngoowo lampo o du.

¹² Mido suumoo e ley jeddiire fuu kile didi, mido itta jakka e huunde fuu ko kebumi.»

¹³ Nanngoowo lampo oon darii to toowti, suusaay fay tiggitaade kammu, ina gußboo berndem, na wi'a: «Laamdo yurmam, mi jom hakke.»

¹⁴ Mido wi'a on: kanko hooti wo o jaafaado, wanaa ooto. Sabo mawninkiniido fuu leeyinte, leeyinkiniido du toownete.

*No Iisaa barkiniri cukaloy
(Matta 19.13-15, Marku 10.13-16)*

¹⁵ Ina woodi waddooɓe to Iisaa cukaloy, faa o meema koy. Nde taalibaaɓe been nji'unoo ɗum ndeen, ina ndukana yimɓe been.

¹⁶ Ammaa Iisaa noddi koy, ina wi'a:

—Accee cukaloy koy ngara to am. Taa kaɗee koy, sabo wo nannduɓe e makkoy been njeyi laamu Laamɗo.

¹⁷ Goonga kaalanammi on: mo jabiraay laamu Laamɗo hono no cukalel ni fuu, naatataa ɗum!

No Iisaa e gorko jom jawdi ngaddi

(Matta 19.16-30, Marku 10.17-31)

¹⁸ Gooto ley hooreeɓe Alhuudiyankooɓe yami mo, wi'i:

—Moodibbo lobbo, ɗume kaanumi waɗude faa mi heɓa nguurndam nduumiidam?

¹⁹ Iisaa wi'i mo:

—Ko waɗi de aɗa noddira kam lobbo? Lobbo walaa si wanaa gooto, oon woni Laamɗo.

²⁰ Aɗa anndi jamirooje: «Taa jeenu, taa waɗu war-hoore, taa wujju, taa seeda fewre, teddin inna maa e bammaa.»*

²¹ Hooreejo oon jaabii, wi'i:

—Mido hayba ɗum fuu gilla e cukaaku am.

²² Nde Iisaa nannoo ɗum ndeen, wi'i mo:

—Huunde wootere heddanii ma tafon: sonnu ko njogidaa ɗuum fuu, kokkaa ceede deen talkaabe. Ndeen, a heɓan mbarjaari dow kammu. De ngaraa, njokka kam.

²³ Nde o nannoo ɗum ndeen, o sunii, sabo wo o jom jawdi keewndi.

²⁴ Iisaa ndaari mo, wi'i:

* **18:20** Wurtagol 20.12-16.

—Naatugol joomiraaɓe jawdi ley laamu Laamɗo ina tiidi koy!

²⁵ Si goonga, ngeelooba naata wudde battal ɓuri hoyude diina jom jawdi naata laamu Laamɗo.

²⁶ Hettindaniiɓe mo ɓeen mbi'i:

—Ndelle, moy woni kisoowo?

²⁷ Iisaa jaabii:

—Ko yimɓe mbaawaa ɗuum, Laamɗo kaa na waawi.

²⁸ Ndeen Piyeer wi'i:

—Ndaar, minen min njoppii ko min njogii ɗuum fuu, min njokkii ma.

²⁹ O wi'i ɓe:

—Goonga kaalanammi on: joppudo wuro muudum, naa deekum, naa sakiraaɓe muudum, naa saaraaɓe mum, naa sukaaɓe mum saabe laamu Laamɗo,

³⁰ heɓan ɗum kile keewɗe e wakkati mo ngonden e muudum joonin o, heɓan nguurndam nduumiidam e ley wakkati garoowo oon du.

No Iisaa ɓanginiri katin maayde muudum e iirtagol muudum

(Matta 20.17-19, Marku 10.32-34)

³¹ Iisaa noddi taalibaaɓe muudum sappo e ɗiɗo ɓeen, wi'i dum'en:

—Inani eden njaha Urusaliima. Ko annabaaɓe mbinndunoo e dow Bii Neddo ɗuum fuu, tabitan.

³² Sabo o wattete e juude ɓe nganaa Alhudiyankeooɓe, ɓe njalnoro mo, ɓe torra mo, ɓe tutta dow makko,

³³ ɓe piya mo dorri, ɓe mbara mo. De nyannde tataɓerde, o ummitoto.

³⁴ Taalibaaḅe been paamaay haala kaan fes. Maanaa makka na suudanii ḅe, ḅe annditaay ko o haali duum.

*No Iisaa wumtiniri bumḁo
(Matta 20.29-34, Marku 10.46-52)*

³⁵ Nde Iisaa ḅattinoo Yeriko ndeen, tawi bumḁo ina joodii ḁakkol laawol ngool, ina garbina.

³⁶ O maati jamaa ina faltoo, de o yami ḁum wo ḁume.

³⁷ Be mbi'i mo:

—Iisaa mo Nasaraatu faltotoo.

³⁸ O yeewnii, o wi'i:

—Iisaa, taan Daawda, yurmam!

³⁹ Ardiiḅe been ina njawana mo faa o deyyinoo. Ammaa o ḅeydi yeewnaade sanne, imo wi'a:

—Taan Daawda, yurmam!

⁴⁰ Iisaa darii yamiri ḅe ngadda mo to muuḁum. Nde o ḅattinoo ndeen, Iisaa yami mo:

⁴¹ —ḁume njidḁaa mi wadane?

O wi'i:

—Joomam, mi wumta!

⁴² Iisaa wi'i mo:

—Wumtu, goondinal maa dannii ma.

⁴³ Wakkati gooto o wumti, o jokki ḁum, imo teddina Laamḁo. Nde yimḅe been nji'unoo ḁum ndeen, njetti Laamḁo.

19

No Jakayus goondiniri Iisaa

¹ Iisaa naati Yeriko, ina rewi ley wuro ngoon.

² Gorko bi'eteedo Jakayus ina woni ley toon. O hooreejo nanngoḅe lampo, wo o jom jawdi du.

³ Imo filoo yiide moy woni Iisaa, de o hunngii saabe jamaa oon, sabo wo o daɓɓo.

⁴ O doggi, o arditii, o yeenji lekki hono yibbi do Iisaa rewata doon faa o yi'a dum.

⁵ Nde Iisaa yottinoo nokkuure ndeen, tiggiti, wi'i mo:

—Jakayus, hara jippa, sabo ina tilsi mi weera wuro maa hannden.

⁶ Jakayus harii jippii, jakkitorii mo seyo.

⁷ Yiiɓe dum been fuu ina ŋurnŋurta, ina mbi'a:

—O weeranowii luttoowo.

⁸ De Jakayus darii, wi'i Iisaa:

—Joomam, hettina, mi hokkan feccere jawdi am fuu talkaabe. Si won mo teetumi huunde, mi yoban dum kile nay.

⁹ Iisaa wi'i:

—Hannden, kisindam naatii galle o, sabo kanko du wo o taan Ibrahiima!

¹⁰ Sabo Bii Neddo warii filaade majjuɓe faa hisina dum'en.

Banndol dow tino buudi
(Matta 25.14-30)

¹¹ Ko yimɓe been kettindii duum, Iisaa beydi haala, bannndani ɓe bannndol gonngol, sabo o ɓattake Urusaliima. Katin du yimɓe miilii laamu Laamdo ɓangan joonin joonin.

¹² Ndelle, o wi'i:

—Gorko dimo tedduɗo yehi leydi mbodɗundi faa hokkee laamu, de gada duum warta.

¹³ O noddi maccuɓe makko sappo, o hokki mono e maɓɓe fuu mbuudu kanɗe, o wi'i dum'en: «Ngol-liree dum faa mi warta.»

14 Ammaa yimbe leydi ndiin njidaa mo, 6e ummini nulaabe gada makko, 6e mbi'i: «Min njidaa o laamoo min.»

15 Nde o hokkanoo laamu, o warti ndeen, o yamiri o noddanee maccu6e 6e o halfini jawdi 6een. Imo yidi faamude ko mono e ma66e fuu he6i e ko golliri duum.

16 Arandeejo oon wari, wi'i: «Joomam, mbuudu maa nguun tinake buudi sappo.»

17 O wi'i dum: «Gasii sanne, maccudo lobbo. Sabo a hoolnake e ko famdi, a laamoto dow galluuje sappo.»

18 Dida6o oon wari, wi'i: «Joomam, mbuudu maa tinake buudi joy.»

19 O wi'i: «Aan du, a laamoto dow galluuje joy.»

20 Caggal duum keddiido oon wari, wi'i: «Joomam, inan mbuudu maa, mi saawii dum e tekkere

21 sabo mido hule. Sabo a gorko tiidudo alhaali, ada hooya ko a resaay, ada taya ko a aawaay.»

22 O wi'i dum: «Dara! Haalaaji maa jaati caror-tomaami, aan maccudo bondo. Ada anndunoo mi gorko tiidudo alhaali, mi hooyan ko mi resaay, mi tayan ko mi aawaay.

23 Ndelle ko wadi a wattaay jawdi am ndi to tinoobe buudi, faa nde ngartumi fu mi ja6ida ndi e tino mayri fuu?»

24 Ndeen joomiiko oon wi'i tawaa6e doon 6een: «Teete mo mbuudu ngu, de kokkon dum jom buudi sappo oon.»

25 Be mbi'i mo: «Joomii amin, kanko, imo jogii buudi sappo.»

26 O wi'i: «Mido haalana on, jogiido fuu beydante.

Ammaa mo walaa oon, fay seeda ko jogii duum, teetete.

²⁷ De waybe kam be njidaa mi laamoo dum'en been, ngaddee be do, mbaron be yeeso am.»

*No Iisaa naatiri Urusaliima
(Matta 21.1-11, Marku 11.1-11, Yuhanna 12.12-19)*

²⁸ Nde Iisaa haalnoo dum ndeen, ardi, fonndii Urusaliima.

²⁹ Nde o battinoo gure Baytifaaji e Baytaniya gonde dow waamnde wi'eteende Jaytun, o nuli taalibaa be makko dido,

³⁰ o wi'i be:

—Njehee, naatowee wuro wonngo yeeso mon ngo, on tawan mola araawa nga fay gooto waddaaki abada ina haabii. Kaabbiton nga, ngaddon nga do.

³¹ Si goddo yamii on, «Ko wadi odon kaabbita nga?», mbi'on: «Joomii amin ina haajaa nga.»

³² Nulaabe been njehi, tawri no o wi'iri dum'en noon.

³³ E ley haabbitingol maabe mola nga, jeybe mola nga been mbi'i:

—Dume kaabbitanton mola nga?

³⁴ Be njaabii, be mbi'i:

—Joomii amin haajaa nga.

³⁵ Be njaari nga to Iisaa, be njowi saayaaji maabe dow mola nga, be mbaddini Iisaa dow magga.

³⁶ No o yaarata noon, be mbeerti saayaaji maabe dow laawol ngool.

³⁷ Joonin o badake Urusaliima to jippitorde waamnde Jaytun. Taalibaa be heewbe been fuu ina keewi seyo, puddi ina njetta Laamdo e daade toowde, saabe kaayefiiji di be nji'unoo diin fuu.

³⁸ I6e mbi'a:

—Barke woodanii kaananke garɗo e dow innde Joomiraado! Jam won dow kammu. Manngu woodanii Laamɗo faa dow kammuuli!

³⁹ Yoga e Farisa'en tawaaɓe ley jamaa oon 6een mbi'i mo:

—Moodibbo, haɗu taalibaaɓe maa 6een dukude!

⁴⁰ O jaabii 6e, o wi'i:

—Miɗo haalana on, si kambe 6e, 6e ndeyyinake fu, wo kaaye de yeewnotoo.

No Iisaa woyri Urusaliima

⁴¹ Iisaa 6attii ngalluure ndeen. Nde o ndaarunoo nde fu, o woyi nde,

⁴² o wi'i:

—Miɗo muuyi tawee hannden aɗa anndunoo aan du ko hokkete jam! De joonin kaa, dum suudaama e gite maa.

⁴³ Balde ngaran de wayɓe ma yolata leydi ngada yeenjirde, piile, 6ille gerejeji fuu,

⁴⁴ niise, kalke aan e 6i66e maa fuu. Be njoppantaa ma fay hayre wootere dow wonnde, sabo a annditaay wakkati mo Laamɗo wari wallude ma.

No Iisaa riiwri luumotoo6e ley suudu dewal mawndu

(*Matta 21.12-17, Marku 11.15-19, Yuhanna 2.13-22*)

⁴⁵ Iisaa naati ley suudu dewal mawndu nduun, fuddi riiwude luumotoo6e.

⁴⁶ Imo wi'a dum'en:

—Ina winndaa: «Suudu am laatoto wadirdu du'aare».* Onon kaa, on ngadii ndu suudirdu yanoo6e.

* **19:46** Esaaya 56.7, Yereimiya 7.11.

⁴⁷ Iisaa ina waajoo nyannde fuu ley suudu dewal mawndu nduun. Hooreeɓe almaami'en e jannginooɓe Tawreeta e mawɓe lenyol ngool been ina piloo no mbardata mo,

⁴⁸ ammaa ɓe kunnɓake heɓude laawol sabo yimɓe been ina ngattani haalaaji makko diin hakkillo sanne.

20

*Yamol dow toy baawɗe Iisaa yuuri
(Matta 21.23-27, Marku 11.27-33)*

¹ E ley balde deen nyannde gomma Iisaa ina janngina yimɓe ina waajoo Kabaaru Lobbo ley suudu dewal mawndu. Hooreeɓe almaami'en e jannginooɓe Tawreeta e mawɓe yimɓe ngari to makko,

² mbi'i mo:

—Haalan min: Laamu nguye hokki ma baawɗe gollude ko ngollataa ɗum? Moy hokki ma laawol ngollaa ɗum?

³ Iisaa jaabii ɓe, wi'i:

—Miin du huunde wootere tan yamammi on. Njaabodon kam ɗum:

⁴ lootagal batisima Yaayaa ngaal, wo to Laamɗo yuuri naa to yimɓe?

⁵ Be paamiri hakkunde maɓɓe, ɓe mbi'i:

—Si en mbi'ii wo to Laamɗo, o yaman en ko wafi de en ngoondinaay Yaayaa?

⁶ De si en mbi'ii wo to yimɓe, yimɓe ɓe fuu limnan en kaaye, sabo ɓe fuu ɓe tannyorii Yaayaa wo annabaajo.

⁷ Nii ɓe njaaborii ɓe mbi'i ɓe paamaay to lootagal batisima Yaayaa yuuri.

⁸ Iisaa wi'i 6e:

—Haya miin du, mi haalantaa on baawde deye ngollirammi ko ngollammi duum.

*Banndol dow remoo6e bon6e
(Matta 21.33-46, Marku 12.1-12)*

⁹ Iisaa fuddi banndande yim6e banndol ngol, wi'i:

—Neddo gomma darni ngesa cabiije, halfini nga remoo6e, de wadi jahaangal, 6ooyi wartaay.

¹⁰ Nde 6oreede cabiije yottinoo fu, o nuli golloowo makko to remoo6e been toon faa ja6a ngedu makko 6i66e cabiije deen. Ndeen remoo6e been piyi nulaado oon, njeccini dum juude 6ole.

¹¹ O nuli to ma66e golloowo goddo. Be piyi oon du, 6e kuyfini dum, 6e njeccini dum juude 6ole.

¹² O nuli katin golloowo tata6o. Be mbarmini dum, 6e ndiwi dum.

¹³ Wakkati oon, jom ngesa oon wi'i: «Noy ngadammi? Mi nelan 6iyam gorko mo korsinmi, hasii 6e njaagoto mo!»

¹⁴ Ammaa nde remoo6e been nji'unoo 6iddo oon ndeen, i6e mbi'undura: «O woni donoowo oon. En mbara dum, kewten ngesa nga!»

¹⁵ Be paddi mo faa gada ngesa toon, 6e mbari mo. Joonin le, noy jom ngesa oon wadata 6e?

¹⁶ O waran, o halka remoo6e been, o halfina ngesa ngaan wob6e.

Nde yim6e been nannoo dum ndeen, mbi'i:

—Taa dum laatoo!

¹⁷ Iisaa ndaari 6e, wi'i:

—Ndelle, dume woni maanaa ko winndaa duum: «Hayre nde nyi6oo6e been calii ndeen,

wo kayre laatii hoore nyimngo ngoon»?*

¹⁸ Caamudo dow hayre ndeen fuu, helan. Mo nde saami dow muudum du, diggan.

Haala yobugol lampo

(Matta 22.15-22, Marku 12.13-17)

¹⁹ Jannginoobe Tawreeta e hooreeɓe almaami'en paamii banndol ngol wo kam'en sappii. Be pilii no ɓe nanngira Iisaa wakkati oon, ammaa ɓe kulii yimɓe.

²⁰ Be taykii Iisaa. Be nuli horooɓe nanndinkiiniiɓe e lobbuɓe, yalla ina keɓira laawol no nanngirta mo e haala makko, faa ngatta mo ley juude laamu, saroo mo.

²¹ Been yami mo:

—Moodibbo, miden anndi ko kaalataa duum e ko mbaajotodaa duum ina fonnditii, miden anndi a ɓurdintaa fay gooto, ada jannginira laawol Laamdo ngol goonga.

²² Yalla ina daganii min min kokka kaananke Roma mawdo oon lampo naa dagaaki?

²³ Ammaa o annditii hiila maɓɓe ka, o wi'i ɓe:

²⁴ —Kollee kam mbuudu cardi! Natal moy e innde moy woni do?

Be mbi'i:

—Kaananke Roma!

²⁵ Ndeen o wi'i ɓe:

—Ndelle kokkee kaananke Roma oon ko jeyi, kokkon Laamdo du ko jeyi.

²⁶ Be kunngii nanngirde mo e ko o haalata yeeso yimɓe duum. Jaabu makko oon haaynii ɓe, ɓe ndeyyinii.

* **20:17** Jabuura 118.22

*Haala ummitagol maaybe
(Matta 22.23-33, Marku 12.18-27)*

²⁷ Woɓɓe e Saduki'en ngari to makko. Been ngoni yeddooɓe ummital. Be yami mo, ɓe mbi'i:

²⁸ —Moodibbo, Muusaa yamirii en, si neddo ɓanji debbo, maayii, heɓaay biɗɗo, minyum naa mawnum dewla debbo joppaado oon faa heɓana maaydo oon beyngu.

²⁹ Ina woodunoo rimdaabe njeddo. Arandeejo oon ɓanji debbo, maayi, heɓaay biɗɗo.

³⁰ Didabo oon dewli debbo oon, maayi,

³¹ tataɓo oon jokkiti. Hono noon njeddo been fuu ɓanjiri mo, keɓaay biɗɗo, maayi.

³² De sakitii, debbo oon du maayi.

³³ Ndelle, nyannde ummital, moy e maɓɓe laa-totoo goroo debbo oon? Sabo ɓe njeddo fuu ɓe ɓanjiino mo.

³⁴ Iisaa jaabii ɓe, wi'i:

—Yimɓe jamaanu o ina ɓanja, ina ɓanje.

³⁵ Ammaa fotuɓe heɓude ummitagol e nguurn-dam garoojam been, ɓanjataa, ɓanjataake,

³⁶ sabo ɓe mbaawaa maayde katin. Be laatake hono maleyka'en noon. Wo ɓe biɓɓe Laamdo, sabo ɓe ummintinaabe e maayde.

³⁷ Woodi ko maaybe ummitotoo duum, fay Muusaa sappake dum ley taariki wuumoore huɓɓoore. Sabo toon o noddiri Joomiraado Laamdo Ibrahiima e Isiyaaka e Yaakuuba.†

† **20:37** Wakkati Muusaa, tawi Ibrahiima e Isiyaaka e Yaakuuba maayiino gilla ko ɓooyi.

³⁸ Laamdo wanaa Laamdo maaybe, wo o Laamdo wuurbe. Sabo to makko yimbe fuu wo wuurbe.

³⁹ Wobbe e jannginoobe Tawreeta, mbi'i:

—Moodibbo, a haalii goonga.

⁴⁰ Caggal duum be cuusaay yamude mo yamde godde katin.

*Kabaaru Almasiihu e Daawda
(Matta 22.41-46, Marku 12.35-37)*

⁴¹ Iisaa wi'i be:

—Noy be mbaawri wiide Almasiihu wo taan Daawda?

⁴² Daawda e hoore muudum wi'i ley dewtere Jabuura:

«Joomiraado wi'i Joomam:

Jooda gere nyaamo am,

⁴³ faa mi wada njaabaa waybe ma.»‡

⁴⁴ Daawda ina noddira mo «Joomam». Ndelle, noy o laatortoo taanum?

*No Iisaa feliri jannginoobe Tawreeta
(Matta 23.1-36, Marku 12.38-40, Lukka 11.39-54)*

⁴⁵ E ley ko yimbe been fuu kettindanii mo, o wi'i taalibaa be makko been:

⁴⁶ —Ndeentee e jannginoobe Tawreeta yidube yiilodaade e saayaaji mawdi e jowteede jowtaali teddudi ley luumooji, foodantoo be joodorde burde teddude ley cuudi baajordi e nokkuuje teddude to nyaamduuji.

⁴⁷ Ibe nyaama jawdi rewbe talkaa be be goriraa be mu6ben maayi, de be njuutina du'aawuuji ma6be

‡ 20:43 Jabuura 110.1.

faa 6e nanndinkinoo e lobbu6e. Kam6e, jukkungo naawngo burata jippineede dow mu66en.

21

*Haala sadaka burdo woodude
(Marku 12.41-44)*

¹ Iisaa yepti gite muudum, yi'i joomiraa6e jawdi ina ngatta sadakaaji mu66en e keesu sadaka.

² O yi'i debbo talkaajo mo gorum maayi, kam du ina watta toon buudi dadi,

³ de o wi'i:

—Goonga kaalanammi on: debbo talkaajo o, ko watti duum, buri ko 6e fuu 6e ngatti.

⁴ Sabo 6e fuu, wo ko bonnantaa 6e fay huunde tan 6e ngattiri hono dokke. Ammaa debbo o kaa, e ley talkaaku muudum, watti haddi ko joginoo faa wuurda duum fuu.

*Haala halkere suudu dewal e sifaaji timmoode adunaaru
(Matta 24.1-14, Marku 13.1-13)*

⁵ Ina woodi wo66e ina kaala haala suudu dewal mawndu nduun, e no ndu njardiniraa kaaye e kulle cakkaafe. Ndeen Iisaa wi'i:

⁶ —Ko nji'oton duum, wakkati waran nde fay hayre wootere heddataako do ina yowii dow wonde. Fuu wurjinte.

⁷ Be yami mo, 6e mbi'i:

—Moodibbo, anndin min nde dum wadata. Maande ndeye hollata kulle deen 6adake wafude?

⁸ O wi'i:

—Ndeentee taa mbosinedon e goonga. Heew6e ngardan e innde am, ina mbiitoo: «Miin woni

kanko», ina mbi'a du: «Wakkati oon ɓadake.» Taa njokkee ɓe.

⁹ Nde nanoydon woldeejji e muurtereeji, taa kulee. Sabo tilay dum wada tafon, ammaa dum wanaa timmoode wakkati oon.

¹⁰ O heddii imo wi'a ɓe:

—Lenyol habdan e lenyol, laamu habdan e laamu.

¹¹ Dimmbande leydi mawde ngadan, rafooji e nyawuuji bondi du ngaran e nokkuuje feere feere. Kulle kulɓiniide e sifaaji mawdi yuuran dow kammu.

¹² Ammaa gilla dum fuu wadaay, yimɓe nangan on, torredon, njaaredon to cuudi baajordi e kasuuji. Be ngadda on yeeso kaanankoobe e hooreeɓe saabe innde am.

¹³ Dum hokkan on laawol seedanaade kam.

¹⁴ Piɓee anniya e ɓerde mon on miilataako ko njaabotodon.

¹⁵ Sabo mi hokkan on waawde haala, mi hokkan on hakkilantaaku ko wayɓe on ɓeen fuu mbaawaa salaade naa yeddude.

¹⁶ Fay saaraabe mon e sakiraaɓe mon e ko-reeji mon e yigiraaɓe mon njamboto on, mbara woɓɓe moodon.

¹⁷ Yimɓe fuu mbanyan on saabe am,

¹⁸ ammaa fay leembol ko'e moodon halkataa.

¹⁹ Tinnitaare moodon ndannirton yonkiiji mon.

*Haala halkere Urusaliima e gartol Almasiihu
(Matta 24.15-31, Marku 13.14-27)*

²⁰ —Nde nji'udon konuujji ina piiloo Urusaliima fuu, anndon halkeede mayre ɓadake.

²¹ Wakkati oon, tawaaḅe leydi Yahuudiya fuu, ndoggira baamle. Tawaaḅe ley ngalluure nde fuu, njalta e mayre. Tawaaḅe ladde du, taa naata ngalluure ndeen.

²² Sabo balde deen wo balde yomnitagol, faa ko winndaa duum fuu tabita.

²³ Kay, debereedu'en e musinteeḅe njaran torra ley balde deen! Sabo torraaji mawdi njanan e leydi ndi, tikkere Laamdo jippoto e lenyol ngol.

²⁴ Be camminirte kaafaahi, 6e nanngée, 6e njaa-ree hakkunde lenyi fuu. Lenyi ndampan Urusali-ima faa nde wakkati dawrugol muḅḅen timmiri no fodoraa.

²⁵ Sifaaji ngadan dow naange e lewru e koode. Ley adunaaru du kulol wadan e leyde deen. De fuu de mbemboto saabe feekaango maayo manngo e bempeyye muudum.

²⁶ Yimḅe pekkoran saabe kulol si miilake dow ko waroyta e adunaaru ndu, sabo fay baawde kammu deen ndimboto.

²⁷ Wakkati oon, yimḅe ḅeen nji'an Bii Neddo ina wara e duule, ina warda e baawde e teddeengal manngal.

²⁸ Onon, si dum fuddii wadude, tiggitoḅon, ḅanton ko'e moodon, sabo Laamdo ḅadake rimdinde on.

Banndol dow yibbi

(Matta 24.32-35, Marku 13.28-31)

²⁹ Caggal duum, o banndani 6e banndol ngol, o wi'i:

—Ndaaree yibbi e ledde godde de fuu.

³⁰ Si on nji'ii de mbilitii, oḅon anndi ndunngu ḅadake.

³¹ Noon du, si on nji'ii kulle deen ina ngada, annditon laamu Laamdo badake.

³² Goonga kaalanammi on: jamaanu o timmataa, tawee kulle deen fuu ngadaay.

³³ Kammu e leydi timman, de haalaaji am kaa timmataa abada.

Haala reentaade e gartol Almasiihu

³⁴ —Ndeenee ko'e mon taa yidde fiyo suloowo e sulargol doro e kaɓɓu-ko'u adunaaru njowoo dow berde mon de nyannde ndeen juha on

³⁵ hono tuugol*. Sabo inde wara dow yimbe adunaaru fuu.

³⁶ Ndelle, kakkilon wakkati fuu, ngadon du'aare, faa keɓon dadude e kulle gadooje deen fuu, mbaawon daraade yeeso Bii Neddo.

³⁷ Nyalooma fuu, Iisaa ina waajoo ley suudu dewal mawndu, de jemma, o wurtoo, o waalowa dow waamnde wi'eteende Jaytun.

³⁸ Yimbe fuu ina njaha to suudu dewal mawndu illa fajiri faa kettindanoo mo.

22

*No hooreeɓe ndawriri faa nannga Iisaa
(Matta 26.1-5, 14-16, Marku 14.1-2, 10-11,
Yuhanna 11.45-53)*

¹ Wakkati iidi buuru mo wattaaka rabilla ndiin badake. Dum woni iidi nyannde Faltagol.

² Hooreeɓe almaami'en e jannginoobe Tawreeta been ina piloo no mbarda Iisaa, de si goonga iɓe kula yimbe been.

* **21:35 Tuugol**wo ko woɓɓe mbi'ata huuseeru maa bedorgal.

³ Ndeen Seydaani naati Yahuuda bi'eteedo Isikariyotto, gooto e sappo e dido been.

⁴ O yehi o haaldowi e hooreeɓe almaami'en e doomoobe suudu dewal mawndu no o wattirta Iisaa e juude muɓben.

⁵ Be ceyii, ɓe ndewri ɓe kokkan mo ceede.

⁶ O jaɓi, imo filoo wakkati mo o jambotoo Iisaa e cuncukka, tawa jamaa oon faamaay.

No Iisaa waɗiri hiraande iidi Faltagol e taal-ibaaɓe muuɗum
(Matta 26.17-30, Marku 14.12-26, Yuhanna 13.21-30)

⁷ Nyalaande iidi buuru mo wattaaka rabilla yot-take. Wo nyalaande nde dammuuli iidi Faltagol njeyi hirseede.

⁸ Iisaa nuli Piyeer e Yuhanna, wi'i ɗum'en:

—Njehee cegilaneen en hiraande iidi Faltagol faa nyaamen.

⁹ Be yami mo:

—Toy njiddaa min cegiloo nde?

¹⁰ O wi'i ɓe:

—Ndaaree, si on naatii ngalluure nde, on kawran toon e gorko, ina ronndii loonde ndiyam. Njokkon mo faa e suudu ɗo o naatata ɗoon,

¹¹ mbi'on jom galle oon: «Moodibbo na yame toy woni suudu ndu nyaamdata e taalibaaɓe mum ɓeen iidi Faltagol?»

¹² O hollan on suudu sooro mawndu moyyinaandu. Wo dow toon cegilotoɗon hiraande ndeen.

¹³ Be njehi, ɓe tawi hono no o wi'iri ɓe noon, ɓe cegilanii hiraande iidi Faltagol ndeen.

14 Nde wakkati oon yottinoo ndeen, o joodii kanko e sappo e dido been.

15 O wi'i 6e:

—Mido muuyi nyaamdude e moodon hiraande iidi Faltagol nde sanne, gilla mi torraaka.

16 Sabo mido wi'a on, mi nyaamataa nde katin faa nyannde nde dum tabiti ley laamu Laamdo.

17 O hooyi horde, o yetti Laamdo, o wi'i:

—Nja6ee dum, peccee dum hakkunde moodon,

18 sabo mido wi'a on, illa joonin mi yarataa cabijam katin faa nde laamu Laamdo wari.

19 Katin, o hooyi buuru, o yetti Laamdo, o heltii, o hokki 6e, o wi'i:

—Dum wo 6anndu am hokkaandu saabe moodon. Ngadon dum faa miccitodon kam.

20 Hono noon du, nde 6e tilinoo e hiraande ndeen, o hooyi horde cabijam, o hokki 6e, o wi'i:

—Horde nde woni amaana keso tabintiniraado yiiyam am ndufeteedam saabe moodon.

21 Ammaa paamee, jambotoodo kam oon ina nyaamda e am e le'al gootal.

22 Tilay Bii Neddo yoppira adunaaru hono no fodoranaa noon. Ammaa bone woodanii jambotoodo mo oon!

23 Ndeen 6e puddi yamundurde hakkunde ma66e moy e ma66e wadata huunde ndeen.

Jeddi dow moy woni burdo teddude

24 Jeddi ngadi hakkunde ma66e du e dow moy 6uri teddude.

25 Iisaa wi'i 6e:

—Kaanankoobe leyde ina ndawrana jaalaabe mu66en. Jom'en doole dow yim6e been du ina njidi noddireede walloobe.

²⁶ Onon kaa, wanaa hono noon. Sanaa 6urdo teddude e moodon laatoo hono cukalel, ardiido du laatoo hono golloowo.

²⁷ Sabo moy 6uri teddude, joodiido faa nyaama naa golloowo gaddoowo nyaamdu? Wanaa nyaamoowo oon 6uri naa? De miin kaa, mido woni hakkunde moodon hono golloowo oon.

²⁸ Onon ngoni heddodiibe e am ley torraaji am.

²⁹ Saabe duum, miin du, mi hokkii on laamu hono no Baaba am hokkiri kam laamu ni,

³⁰ faa nyaamon, njaron to nyaamirde am ley laamu am. On njoodoto dow joodorde laamu, carodon lenyi Israa'iila sappo e didi diin.

*No Iisaa sapporii Piyeer wi'an anndaa dum
(Matta 26.31-35, Marku 14.27-31, Yuhanna 13.36-38)*

³¹ Simon, Simon, Seydaani nyaagake hebude on faa seda on hono no alkama sedirtee ni.

³² Ammaa mi du'anake ma taa goondinal maa mursee. Aan le, nde ngartoydaa to am, cemm-bindinaa sakiraa6e maa.

³³ Piyeer wi'i mo:

—Joomam, mido segilii yaadude e maada ley kasu e wardeede e maada!

³⁴ De Iisaa wi'i:

—Mido haalane, Piyeer, fadde ndontoori e jog-gude hannden tawan a wi'ii kile tati a anndaa kam.

³⁵ O wi'i 6e katin:

—Nde nulunoomi on ndeen, on kooyaay dannga e mbasu e pade, won ko nyakani on naa?

Be mbi'i:

—Walaa!

³⁶ O wi'i 6e:

—Joonin kaa, jogiido dannga hooya, jogiido mbasu hooya, mo walaa kaafaahi du, sootta saaya muudum sooda ngooti.

³⁷ Sabo ina winndaa, «O limaama ley bon6e.» Mido haalana on: ina tilsu dum tabita dow am. Sabo ko winndaa dow am fuu tabitan.

³⁸ Be mbi'i:

—Joomii amin, inan kaafaaje didi!

O wi'i 6e:

—Heyii!

No Iisaa nyaagorii Laamdo dow waamnde Jaytun

(Matta 26.36-46, Marku 14.32-42)

³⁹ Iisaa wurtii, fonndii waamnde Jaytun no woowri noon. Taalibaa6e makko 6een njokki mo.

⁴⁰ Nde o yottinoo nokkuure ndeen, o wi'i 6e:

—Ndu'ee faa taa naaton ley jarribe.

⁴¹ Caggal duum, o toowti 6e ko wadata hono limnere hayre. O hofii, imo wada du'aare,

⁴² imo wi'a:

—Baaba, si a muuyii, woddinam horde torra nde. Ammaa taa dum laatoroo muuyo am, dum laatoroo muuyo maa aan!

⁴³ Wakkati oon, maleyka yuurudo dow kammu 6angi e makko, semmbini mo.

⁴⁴ Ley mettorgal bernde makko o beydi tekkinde du'aare makko, nguli makko laatii hono to66e yiyam ina simta e leydi.

⁴⁵ Nde o hantunoo du'aare ndeen, o yeccii to taalibaa6e makko 6een, o tawi i6e daanii saabe mettorgal berde ma66e.

⁴⁶ O wi'i 6e:

—Ko wadi de odon daanii? Ummee ndu'ee, faa taa naaton ley jarribe!

No Iisaa nanngiraa

(Matta 26.47-56, Marku 14.43-50, Yuhanna 18.3-11)

⁴⁷ Imo woni e haala ka faa jamaa wari. Bi'eteedo Yahuuda, gooto e sappo e dido been, ardi be de battitii Iisaa faa mucchoo dum.

⁴⁸ De Iisaa wi'i mo:

—Yahuuda, muccaango njambortodaa Bii Neddo naa?

⁴⁹ Nde wondube e Iisaa been nji'unoo ko anniyii laataade fu, mbi'i:

—Joomii amin, min coppa be kaafaaje naa?

⁵⁰ Ndeen gooto ma66e soppi maccudo Almaami Mawdo, tayi nowru muudum nyaamru.

⁵¹ Iisaa jaabii, wi'i:

—Celdee ni.

De o meemi nowru maccudo oon, o danni dum.

⁵² Iisaa haalani warbe faa nannga dum been, hooree6e almaami'en e doomo6e suudu dewal mawndu e maw6e Alhuudiya'en been, wi'i:

—On ngardii e kaafaaje e cabbi hono wo mi gujjo!

⁵³ Nyannde fuu mido wondunoo e moodon ley suudu dewal mawndu, on njowaay junngo dow am. Ammaa joonin wo wakkati mon, joonin wo wakkati mo nimre laamii.

No Piyeer wi'iri anndaa Iisaa

(Matta 26.57-58, 69-75, Marku 14.53-54, 66-72, Yuhanna 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Be nanngi Iisaa, 6e njaari dum faa ley galle Almaami Mawdo. Piyeer ina jokki to toowti.

⁵⁵ Tawi yiite na hu66aa hakkunde taliyaare galle oon, Piyeer wari joododii e yuuloto6e doon.

⁵⁶ Korɔo gooto yi'i imo hucciti e jayngol, ndaari mo faa woodi, wi'i:

—O du na wondunoo e makko.

⁵⁷ De Piyeer yeddi mo, wi'i:

—Hey debbo, mi anndaa mo.

⁵⁸ Nde ɓooytunoo seeda, godɔo yi'i mo, wi'i:

—Aan du e maɓɓe njeyadaa!

De Piyeer wi'i:

—Hey gorko, mi wanaa!

⁵⁹ Faa wadi yamnde wootere gada duum, godɔo katin siini dow haala kaan, wi'i:

—Goonga ni, gorko o ina wondunoo e makko, sabo kam du wo Galilinkoojo.

⁶⁰ De Piyeer jaabii, wi'i:

—Gorko, mi faamataa ko kaalataa duum!

O selaay haalude, faa ndontoori joggi.

⁶¹ Iisaa hucciti e Piyeer, ndaari dum. Ndeen Piyeer micciti haala ka Iisaa haalannoo dum kaan: «Fadde ndontoori e joggude hannden, a wi'an kile tati a anndaa kam.»

⁶² O wurtii yaasin, imo woya bojji cattudi.

(Matta 26.67-68, Marku 14.65)

⁶³ Yimɓe nannguɓe Iisaa ɓeen ina njalnoroo dum, ina piya dum.

⁶⁴ Be cuddi yeeso makko, iɓe yama mo, iɓe mbi'a:

—Hey annabaajo! Haalan min moy fiyi ma!

⁶⁵ Heddi iɓe njenna mo jennooje godde keewde.

No mawɓe diina carorii Iisaa

(Matta 26.59-66, Marku 14.55-64, Yuhanna 18.19-24)

⁶⁶ Nde weetunoo ndeen, yimɓe Saahiibe ɓeen kawriti, ɓeen ngonni mawɓe lenyol maɓɓe e

hooreeɓe almaami'en e jannginooɓe Tawreeta.
Iisaa waddaa yeeso maɓɓe.

⁶⁷ Be mbi'i dum:

—Si aan woni Almasiihu haalan min.

O wi'i ɓe:

—Fay si mbiimi on noon du, on njaabataa.

⁶⁸ Si mi yamii on du, on njaabataako.

⁶⁹ Ammaa gilla joonin, Bii Neddo joodoyto gere
nyaamo Laamɗo, Jom baawde.

⁷⁰ Be fuu ɓe mbi'i:

—Ndelle aan woni Bii Laamɗo naa?

O wi'i ɓe:

—Onon e ko'e mon kaali, wo miin jaati.

⁷¹ Jonle ɓe mbi'i:

—En kaajaaka seedaaku katin, sabo ko o haali e
hunnduko makko duum, en fuu en nanii.

23

No Pilaatu yamiri Iisaa

*(Matta 27.1-2, 11-14, Marku 15.1-5, Yuhanna
18.28-38)*

¹ Caggal duum, yimɓe Saahiiɓe ɓeen fuu ummii,
njaari Iisaa to Pilaatu hooreejo oon.

² Be puɗɗi iɓe pela mo, iɓe mbi'a:

—Gorko o min tawi ina wosina lenyol amin, ina
hada dum'en yobude kaananke mawɗo oon lampo,
ina wi'a hoore muudum wo Almasiihu, kaananke.

³ Pilaatu yami mo, wi'i:

—Aan woni kaananke Alhuudiyankooɓe naa?

Iisaa jaabii, wi'i:

—Aan e hoore maa haali.

⁴ Pilaatu jaabii, wi'i hooreeɓe almaami'en e ja-
maa oon fuu:

—Mi yi'aay fuu feloore e makko.

⁵ Ammaa 6e ciini e haala ma66e sanne, i6e mbi'a:
 —Ko o waajotoo ɗuum ina waddundura yim6e
 ley leydi Yahuudiya fuu, gilla Galili to o fuddiri
 toon faa e ɗo.

⁶ Wakkati Pilaatu nannoo ɗum, yami yalla gorko
 o wo Galilinkeejo.

⁷ Nde o faamunoo Iisaa na yuura e ley laamu
 Hirudus ndeen, o nuldi ɗum Hirudus. Sabo ley
 balde ɗeen tawi Hirudus ina woni ley Urusaliima.

⁸ Nde Hirudus yi'unoo Iisaa ndeen, 6erndem
 weli sanne, sabo 6ooyii ko yidunoo yiide mo saabe
 ko nanannoo dow makko ɗuum. Katin du ina
 yeloo yiide mo imo wafa ko haaynii.

⁹ O yami ɗum yamɗe keewɗe, de Iisaa jaabaaki
 fay huunde.

¹⁰ Hooree6e almaami'en e jannginoo6e
 Tawreeta na ndarii ɗoon, ina pelda mo no
 mbaawri fuu.

¹¹ Hirudus du huyfini mo, jalnorii mo, kam e
 sordaasiife muuɗum, 6orni mo saaya lobba, nul-
 tiri mo Pilaatu.

¹² Nyannde ndeen Pilaatu e Hirudus laatii yigi-
 raabe, arande 6e wanyundurnoo6e.

*No Iisaa hiitoraa
 (Matta 27.15-26, Marku 15.6-15, Yuhanna
 18.39-19.16)*

¹³ Pilaatu noddi hooree6e almaami'en e maw6e
 Alhuudiyankoo6e been e yim6e fuu,

¹⁴ wi'i ɗum'en:

—On ngaddanii kam neddo o hono wo o bosi-
 noowo yim6e. Ndaaree, mi yamii mo yeeso mon,
 de ley ko peloton mo ɗuum fuu, mi tawaay fuu
 sabaabu jukkotooɗo mo.

¹⁵ Hirudus du yi'aay faa'e e makko, sabo yeccinii mo to meeden. Paamee, gorko o wadaay fay huunde ko jeyi warude dum.

¹⁶ Ndelle, mi fiyan mo, mi yoppa mo.

¹⁷ Ina tilsi wakkati iidi Faltagol fuu Pilaatu yoofana 6e kasunke gooto.

¹⁸ Be fuu 6e ndukidi daande wootere, 6e mbi'i:
—War mo, njoofanaa min Barabas!

¹⁹ Barabas le wo uddanoodo e kasu saabe muurtere wadunoonde e ngalluure ndeen, e saabe war-hoore.

²⁰ Pilaatu haaldi e ma66e dida6erde saabe muuyo muudum yoofude Iisaa.

²¹ Ammaa 6e keddii i6e nduka, i6e mbi'a:
—Tontu mo! Tontu mo e leggal palaangal!

²² Pilaatu wi'i 6e tata6erde:

—Dume o wadi ko boni? Mi tawaay e makko sabaabu fuu ko haani warude mo! Ndelle, mi fiyan mo, mi yoppa mo.

²³ Ammaa 6e beydi feekaade peekaali mawdi, i6e mbi'a o tontee. Peekaali ma66e diin njaaltii Pilaatu.

²⁴ O hokki 6e laawol faa ko 6e njaarii duum laatoo.

²⁵ O yoofani 6e mo 6e njaarii yoofaneede oon, kam woni uddanoodo ley kasu saabe muurtere e war-hoore. De Iisaa kaa, o watti dum e muuyde ma66e.

No Iisaa tontiraa dow leggal palaangal

(Matta 27.32-44, Marku 15.21-32, Yuhanna 19.17-27)

²⁶ Nde 6e njaarannoo mo ndeen, 6e nanngi gorko jeyaado Sireene bi'eteedo Simon, yuurudo

ley ladde. Be mbakkini dum leggal palaangal ngaal faa jokka caggal Iisaa, yaara ngal.

²⁷ Yimbe heewbe na njokki dum. Rewbe du ina ngoni ley mabbe, ina mboya ina piira berde mubben mettorgal saabe majjum.

²⁸ Iisaa hucciti e rewbe been, wi'i dum'en:

—Rewbe Urusaliima, taa mboyyee kam, ammaa mboyyee ko'e moodon e bibbe mon!

²⁹ Sabo dey, balde ngaran nde yimbe mbi'ata: «Barke woodanii rewbe rimarbe e be ndeedaay e endi di musinaaka.»

³⁰ Ndeen, yimbe mbi'an baamle caama dow mubben, mbi'a tile udda dum'en.

³¹ Sabo si be ngadii nii gilla liccal ngal wo keccal, noy laatoytoo si ngal yoorii?

³² Be njaaridi Iisaa e yimbe dido bonbe. Been du wo wareteebe.

³³ Nde be njottinoo nokkuure wi'eteende Laalagal Hoore ndeen, be tonti mo e leggal palaangal, kanko e bonbe dido been, gooto gere nyaamo makko, gooto du gere nano makko.

³⁴ O wi'i:

—Baaba, yaafa be sabo be anndaa ko be ngadata.

Ndeen be pecciri kaddule makko cumnal.

³⁵ Yimbe ndarii doon ina ndaara. Hooreebe been du ndarii ina njalnoro mo, ina mbi'a:

—O hisinii wobbe, o hisina hoore makko si o Almasiihu, Cubaado Laamdo.

³⁶ Sordaasiibe been du njalnorii mo. Be battii, be kokki mo ndiyam lammudam,

³⁷ iibe mbi'a:

—Si aan woni kaananke Alhuudiyankooobe oon, hisin hoore maa!

³⁸ Tawi du alluwal takkaama dow hoore makko. Binndi dow maggal na mbi'a: O WO KAAANANKE ALHUUDIYANKOOBE.

³⁹ Gooto e bonɓe dɗo tontidaaɓe e makko ɓeen ina mbonkoo mo, ina wi'a:

—Wanaa aan woni Almasiihu naa? Hisin hoore maa, de kisinna min minen du!

⁴⁰ Ammaa gooto oon feli oyo oon, wi'i:

—A hulataa Laamɗo naa? Aan e makko fuu, on potu jukkungo.

⁴¹ Enen, jukkungo meeden wo goonga jaati, sabo ko foti e ko ngolluden tan njobeteden. De kanko kaa, o wadaay fay huunde ko boni.

⁴² Ndeen o wi'i:

—Iisaa, miccitodaa kam wakkati ngartoydaa e laamu maa.

⁴³ Iisaa wi'i mo:

—Goonga kaalanammaami: hannden jaati a wondowan e am ley aljanna.

Haala maayde Iisaa

(Matta 27.45-56, Marku 15.33-41, Yuhanna 19.28-30)

⁴⁴ Wakkati hakkunde naange, nimre wadi e leydi fuu faa wakkati yamnde tati kiiral naange.

⁴⁵ Naange niɓɓi, lefol paliingol ley suudu dewal mawndu ngool seekii ceeke didi.

⁴⁶ Iisaa feekii feekaango manngo, wi'i:

—Baaba, mi wattii yonki am ki ley junngo maa. Gada o haalii dum, o seedi e yonki.

⁴⁷ Caggal mawɗo sordaasi'en oon yi'ii ko laatii duum, yetti Laamɗo, wi'i:

—Goonga, neddo o wo dartiido!

⁴⁸ Jamaa garudo ndaarude mo oon fuu yi'ii ko wadi duum. Be njeccii, iɓe piya berde maɓɓe.

⁴⁹ Ammaa annduɓe mo ɓeen fuu, ina ndarii to toowti ina ndaara dum fuu. Rewɓe jukkunoobe mo gilla leydi Galili ɓeen ina ngonni ley maɓɓe.

No ɓanndu Iisaa wattiraa ley saabeere

(Matta 27.57-61, Marku 15.42-47, Yuhanna 19.38-42)

⁵⁰ Ina woodi gorko bi'eteedo Yuusufi jeyaado e waaldeere Saahiiɓe ndeen, wo o gorko lobbo, dartiido.

⁵¹ Kanko o jaɓaay ko Saahiiɓe ɓeen kaali e ko ɓe ngolli. Imo yuura Arimatiya, ngalluure ley leydi Yahuudiya. Imo heɗii ɓangugol laamu Laamdo.

⁵² O yehi to Pilaatu, o ɗaarii dum ɓanndu Iisaa,

⁵³ o jippini dum e leggal ngaal, o fili dum e kasanke, o watti dum ley saabeere wasaande ley hayre, do fay gooto wattaaka.

⁵⁴ Dum hawrii e nyannde segilanteende tawi nyannde fowteteende ɓadake fuddude.

⁵⁵ Rewɓe wondunooɓe e Iisaa gilla Galili ɓeen njokki Yuusufi, nji'i saabeere ndeen e no o wattiraa ley mayre.

⁵⁶ Be kooti, ɓe moyyinowi nebbeele uurde e turraaje.

Caggal duum, ɓe powti nyannde fowteteende hono no yamiroore ndeen wi'iri.

24

No Iisaa ummitorii

(Matta 28.1-10, Marku 16.1-8, Yuhanna 20.1-10)

¹ Gilla pudal naange nyannde go'aɓerde e jeddiire,* rewɓe been ponndii to saabeere toon, ɓe kooyii nebbeele uurde de ɓe moyyinnoo deen.

² Be tawi hayre ndeen tallitaama, ittaama e dammbugal saabeere ndeen.

³ Ammaa nde ɓe naatunoo ndeen, ɓe tawaay ɓannu Iisaa, joomii ɓe.

⁴ E ley no hakkillooji maɓɓe mbemmborii noon, inan worɓe dido punti, ina ndarii yeeso maɓɓe, ina ɓornii kaddule jalbooje.

⁵ Kulol nanngi ɓe, ɓe leeyini geese maɓɓe e leydi. Wakkati oon worɓe been mbi'i ɓe:

—Ko wadi odon piloo buurdo hakkunde maayɓe?

⁶ O walaa do, o ummitake. Miccitee ko o haalanoo on leydi Galili duum

⁷ nde o wi'unoo: «Ina tilsi Bii Neddo watee e juude luttube, de tontee e leggal palaangal, de ummitoo nyannde tataɓerde.»

⁸ Ndeen ɓe miccii haala Iisaa kaan.

⁹ Be yuwi to saabeere toon, ɓe njeccii, ɓe kaalanowi dum sappo e ngo'o been e wondube e muɓɓen fuu.

¹⁰ Rewɓe been ngonii: Mariyama mo Magdala, e Yowanna, e Mariyama inna Yaakuuba e rewɓe wondube e muɓɓen. Be kaalani dum nulaabe been.

¹¹ Nulaabe been ndaardi haala maɓɓe kaan hono njiiɓiika, njaɓaay goondinde ɓe.

¹² De Piyeer kaa ummii, doggi, yehi saabeere toon. Nde o yuurninoo ley mayre ndeen, kasanke oon tan o yi'i. O yeccii wuro, imo wemmii saabe ko wadi duum.

* **24:1** Dum woni nyannde alan.

No Iisaa bangirani taalibaaḅe mum dīdo dow laawol Emayus

(Marku 16.12-13)

¹³ Nyalooma oon pay, dīdo e ley taalibaaḅe ḅeen kooyi laawol wuro wi'eteengo Emayus. Hakkunde wuro ngoon e Urusaliima ina wada kilooji sappo e go'o.

¹⁴ Iḅe pillodoo e dow ko wadī duum fuu.

¹⁵ E ley filla maḅḅe dō ḅe kokkundurta hakkilooji doon, Iisaa e hoore muudum hewti ḅe, ina yaada e maḅḅe.

¹⁶ Ammaa gite maḅḅe uddaa taa ḅe anndita mo.

¹⁷ O wi'i ḅe:

—Dume pillotodon e jahaangal moodon ngal?

ḅe ndarii, ḅerde maḅḅe metti.

¹⁸ Gooto maḅḅe bi'eteedo Kiliyopas jaabii mo, wi'i:

—Ndelle hakkunde weerḅe Urusaliima wo aan tan woni mo faamaay ko wadī toon ley balde de naa?

¹⁹ O wi'i ḅe:

—Dume?

ḅe mbi'i mo:

—Ko wadī e Iisaa Nasaraatuujo oon. Wo o annabaajo, jom baawde ley haala makko e golle makko yeeso Laamdo e yimḅe fuu.

²⁰ De hooreḅe almaami'en e mawḅe meeden ngatti mo ley juude laamu faa o jukkee jukkungo maayde, tonti mo e leggal palaangal.

²¹ Min cikkiino kanko rimḅinta Israa'iila. Ammaa katin du, hannden woni nyalooma tataḅo ko dum wadī.

²² Woodi rewḅe amin woḅḅe du ngadii min kaayeeḅi. ḅe njehii to saabeere toon illa fajiri,

²³ de 6e tawaay 6anndu makko toon. Be ngarti, 6e mbi'i maleyka'en 6anganii 6e, mbi'i imo wuuri.

²⁴ Caggal duum, wo66e amin njehi to saabeere toon, tawri no rew6e 6een mbiiri noon, de 6e nji'aay mo kanko kaa.

²⁵ Ndeen Iisaa wi'i 6e:

—Hey onon famdu6e hakkillo! Berde moodon njaawaa goondinde ko annabaabe kaali fuu!

²⁶ Wanaa ina tilsii Almasiihu torree de naata ley teddeengal muudum naa?

²⁷ Ndeen o faamini 6e ko Binndi Ceniidi diin fuu kaali dow makko, gilla e Tawreeta Muusaa faa e dewte annabaabe.

²⁸ Nde 6e 6attinoo wuro ngo 6e ponndii ngoon ndeen, o wadi hono o jid6o faltaade.

²⁹ Ammaa 6e nyaagii mo, 6e mbi'i:

—Heddoda e amin, sabo hiirii, jemma warii.

O naati, o jippodii e ma66e.

³⁰ Nde 6e njoodinoo i6e nyaama ndeen, o hooyi buuru, o yetti Laam6o, o heltii buuru oon, o hokki 6e.

³¹ Ndeen gite ma66e peertii, 6e annditi mo. Wakkati oon o lalli e gite ma66e.

³² Ndeen i6e mbi'undura hakkunde ma66e:

—Wanaa berde men na mbeli, na muuyi nanude sanne nde o haaldannoo e meeden dow laawol ndeen, imo faamina en Binndi diin naa?

³³ Wakkati oon, 6e ummii 6e njeccii Urusaliima. Be tawtowii toon sappo e ngo'o 6een, ina kawriti e yaadiraa6e mu66en.

³⁴ Been mbi'i 6e:

—Goonga, Iisaa Joomiraado ummitake, o 6anganii Simon.

³⁵ Dido ɓeen du kaalani ɓe ko wadi e laawol muɓben, e no ɓe annditiri Iisaa nde heltunoo bu-uru ndeen.

No Iisaa ɓangirani taalibaabe mum sappo e ngo'o

(Matta 28.16-20, Marku 16.14-18, Yuhanna 20.19-23, Golle Nulaabe 1.6-8)

³⁶ Nde ɓe kaalannoo dum ndeen, Iisaa funti darii hakkunde maɓɓe, wi'i ɓe:

—Jam wonda e moodon!

³⁷ Nesiji maɓɓe tayi, ɓe kuli, ɓe miilii ko ɓe nji'ata duum wo mbeelu.

³⁸ De o wi'i ɓe:

—Dume kulɗon? Ko wadi oɗon cikkitira ley ɓerde mon?

³⁹ Ndaaree juude am e koyde am, wo miin jaati. Meemee kam, ndaaron. Sabo mbeelu walaa teewu, walaa yi'e hono no njiirudon kam ni.

⁴⁰ Nde o haalunoo dum ndeen, o holli ɓe newe juude makko e koyde makko.

⁴¹ E ley ko ɓe kunngii goondinde saabe seyo maɓɓe e kaayeeɓi, o wi'i ɓe:

—Oɗon ngoodi do ko nyaametee naa?

⁴² Be ngaddani mo tayre liingu nduppaangu.

⁴³ O jaɓi nde, o nyaami yeeso maɓɓe.

⁴⁴ Caggal duum, o wi'i ɓe:

—Ko winndaa ley Tawreeta Muusaa e dewte annabaabe e Jabuura dow am duum fuu, ina tilsi dum tabita. Kulle deen jaati ngoni ko kaalannoomi on nde ngondunoomi e moodon ndeen.

⁴⁵ Wakkati oon, o omti hakkillooji maɓɓe faa ɓe paama Binndi diin.

⁴⁶ O wi'i ɓe:

—Ina winndaa Almasiihu torrete faa maaya, ummitoto hakkunde maayɓe nyannde tataɓerde,
⁴⁷ de tuubugol e yaafagol hakkeeji gooynete e lenyi fuu saabe innde makko. Dum fuddan gilla Urusaliima.

⁴⁸ Onon ngoni seedotooɓe kulle deen!

⁴⁹ Miin, mi nuldani on ko Baaba aadii duum. Onon kaa, keddee ley ngalluure nde, faa nde baawde gonde dow deen njippii e moodon.

No Iisaa yeentiri dow kammu

(Marku 16.19-20, Golle Nulaabe 1.9-11)

⁵⁰ O yaari ɓe faa dakkol Baytaniya, o yepti juude makko, o barkini ɓe.

⁵¹ Wakkati mo o barkini ɓe oon, o seedi e maɓɓe, o yeentinaa dow kammu.

⁵² Be kujidani mo. Caggal duum, ɓe njeccodii Urusaliima e seyo manngo.

⁵³ Wakkati fuu iɓe tawee ley suudu dewal mawndu, iɓe njetta Laamdo.

**Fulfulfe Burkina, Dewtere Laamɔ Amaana
Keso
Fulfulde Burkina New Testament**

copyright © 2012 SIM International

Language: Fulfulde Burkina (Fulfulde, Western Niger)

Dialect: Burkina

Translation by: SIM International

**Fulfulfe Burkina, Dewtere Laamɔ Amaana
Keso**

This translation, published by SIM International, was published in 2012.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM (Mission Protestante), BP 1552, Ouagadougou 01, BURKINA FASO.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
c32b76d2-ab0d-5ad5-a698-b4140754fcc2